

NYÉLVÉSZETI FÜZETEK.

SZERKESZTI SIMONYI ZSIGMOND.

19.

KÖLCSÖNÖS HATÁSOK
A HAZAI NYELVEK KÖZT

I.

TÓT JÖVEVÉNYSZÓK.
MAGYAR ELEMEEK A MÓCOK NYELVÉBEN.

IRTÁK

VALLÓ ALBERT,
ÁGNER LAJOS, SZENTTAMÁSI JÁNOS
és STAN VAZUL

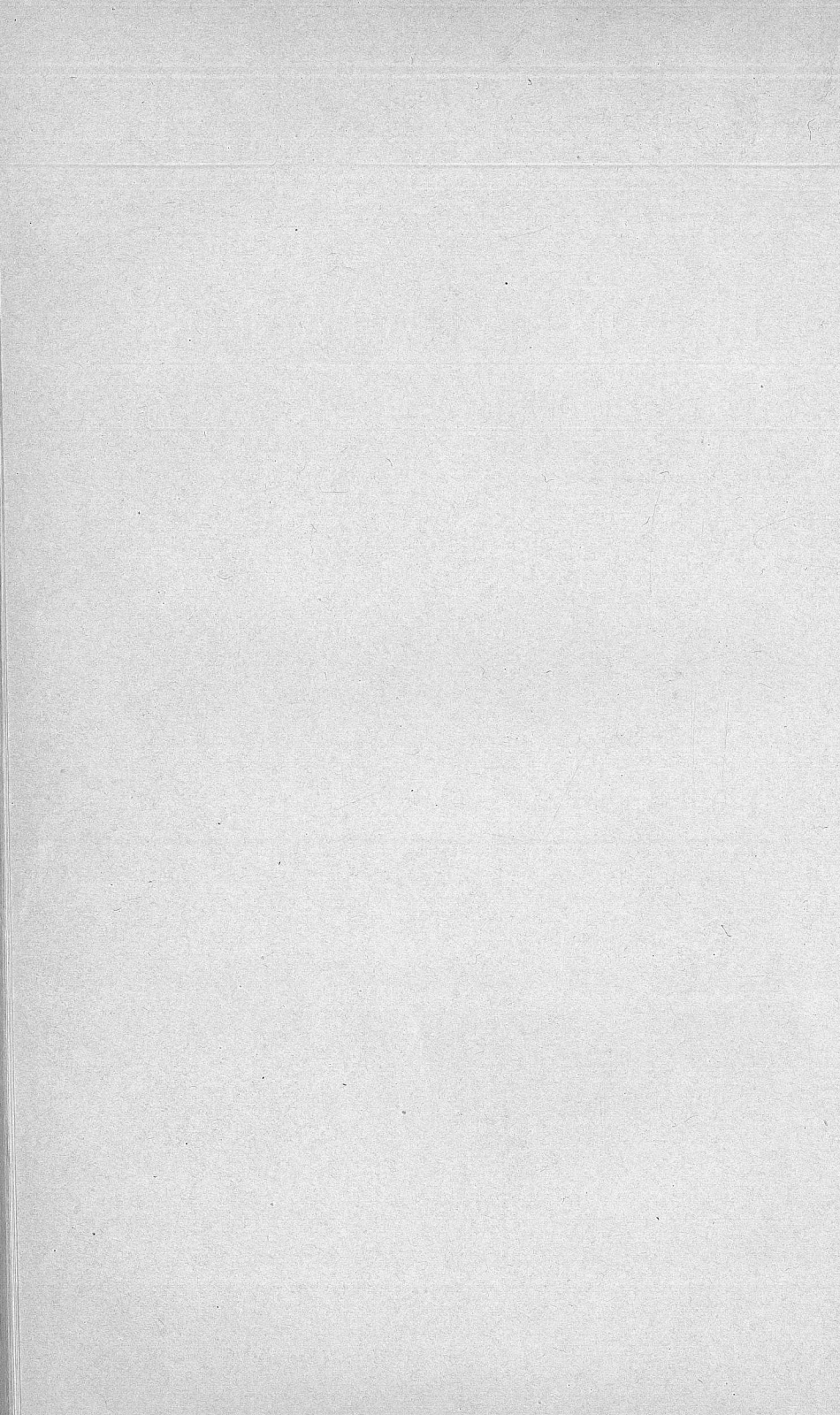
KÜLÖNNYOMAT A MAGYAR NYELVŐRBŐL.

BUDAPEST, 1905.

ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T. NYOMÁSA.

Ára 1¹/₂ korona.

NYELVÉSZETI FÜZETEK.

SZERKESZTI SIMONYI ZSIGMOND.

19.

KÖLCSÖNÖS HATÁSOK
A HAZAI NYELVEK KÖZT

I.

IRTÁK

VALLÓ ALBERT,
ÁGNER LAJOS, SZENTTAMÁSI JÁNOS
ÉS STAN VAZUL

KÜLÖNNYOMAT A MAGYAR NYELVÖRBŐL.

BUDAPEST, 1905.

ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T. NYOMÁSA.

TÓT JÖVEVÉNYSZÓK.

A tótok régi lakói Felvidékünknek. Nyelvtörténeti bizonyítékok szerint (l. Melich J. cikkét a Nyelvt. Közl. XXXII.) már a XII. században laktak a Garam, Vág, Nyitra folyók vidékén. Balogh Pál ethnographiai kutatásai is arra az eredményre vezettek, hogy a tót nép multja »a honalapítás ideje felé messze visszanyúl.« (L. A népfajok Magyarországon, Bpest, 1902. 460. l.). Téves tehát a *Nagy Képes Világtörténet* IV. kötetének (530. l.) abbéli állítása, hogy a tótok a XV. század huszita mozgalmáiban bevándorolt cseheknek az utódai.

A magyarságnak érintkezése a tótsággal immár sok százados multra tekint vissza. E hosszú idő alatt kölcsönösen hatottak egymásra. Kölcsönhatást találunk az élet minden vonatkozásában. E kölcsönhatásnak legszembetűnőbb bizonyítékai a jövevényszók, a melyeket itt összegyűjtöttem.

A tót szók bevándorlása nyelvjárásainkba még egyre tart, sőt növekszik s ennek többrendbeli oka van. Első helyen kell ezek között említeni a tótok magyarosodását, illetőleg a magyar nyelvismeretnek egyre fokozódó térfoglalását a tótok között az iskola, a katonaság, a hivatalok és egyéb tényezők által. Balogh Pál könyve ékesen tanuskodik a tótok magyarosodása mellett.

Az életviszonyok újabbkori megváltozása is előmozdítja a tót szók bevándorlását nyelvjárásainkba. A falvak lakói a városokba tódulnak. Az új városi lakosok között tetemes számot tesznek a tót iparosok, gyári és építő munkások, cselédek.

Sok tót jövevényszó honosul meg a tót mezőgazdasági munkások révén is, a kik kora tavasztól késő ősziig magyar vidéken lakván, elsajátítják a magyar nyelvet.

E megmagyarosodott vagy legalább magyarul is beszélő tótok hozzák forgalomba a tót jövevényszókat, a melyek a mindennapi érintkezésben, a magyar társalgásban is meghonosulnak.

Tót jövevényszavaink legnagyobb része újabb keletű és csupán helyi jelentőségű; rendszerint csak a nép ajkán használatos.

A meghonosult tót szók nemcsak tartkítják a nyelv szóincsét, hanem hangtani idegenszerűségeket is meghonosítanak benne. Egyes vidékeken már nem idegenkedik a magyarság a mássalhangzók torlódásától sem. A Rozsnyó vidékén lakó magyar-

ság pl. ilyen szókat használ: *spleh*: piszok, *sztrikog*: locsol, *sztrapacska*: krumplis tészta stb.

Minthogy a tót nyelv szókincsében tömérdek német és más idegen jövevényszó van, előfordul az az eset is, hogy ezek az eredetileg idegen szók tót közvetéssel kerültek nyelvjárásainkba. Az ilyen szavak természetesen a tót jövevényszók közé tartoznak. Oly szókról van itt szó, a melyek a tótban szélkében használatosak, míg a magyarban csak oly vegyesajkú vidékeken járatosak, ahol a németség számaránya a tótság mellett elenyésző csekély. Tót közvetéssel kerültek a magyarba: *filpas*, *frajcamirka*, *frajerka*, *pelendrek*, *rajnyelka*, *surcik*, *svábel* s efféle újabb keletű jövevényszók.

Megjegyzések: 1. Azon magyar adatokra nézve, a melyek mellett nincs jelezve a vidék, a hol használatosak, — a Szinyei-féle Magyar Tájszótár nyujt felvilágosítást.

2. A tót adatokat *Loos* (L.) *Jancsovics* (J.) *Bernolák* (B.) szótáraiból és *Záturczky A. P. Slovenská príslovní porekadla a úsloví cz.* művéből meritettem. A tót szótárak hiányossága és elavultsága miatt kénytelen voltam itt-ott a tót népyelvben jártas plébánosoknál is tudakozódni. Így hát a tót szótárakból hiányzó adatokért is kezességet vállalhatok.

abarlovik: mosogató dézsa (Abauj m. Nyr. 25:240). — t. **obarlovik*?

ambrel: napernyő (Rozsnyó Nyr. 8:564). — t. *ambriel*, *ambrel*, köznyelvi szó a lat. *umbrella*-ból. *apatikár*: gyógyszerész (Mátyusfölde Nyr. 7:41). — t. *apatikár*: ua.

babka: házfödélnek való fejes zsúp. — t. *babka*: ua. a népyelvben.

bablona, *bablon*: gyapot. — t. *bablna*, *bavlna*: ua. (L.).

babra, *babra-munka*. — t. *babrat'*: piszkít igéből való elvonás. (L. Nyr. 27:122).

babros: ügyetlen, dologhátráltató (Nyr. 25:431). — t. *babroš*: ua. Az *š* mint denominális és deverbális képző magy. eredetű. Vö. *brid* > *bridoš*; *hlad* > *hladoš* (Zát. 161 l.); *kradnút'* > *kradoš* (L.).

bacsa, *baca*, *bacso*, *bácsó*: számadó juhász; *bacso-gazda* (Barkóság

Nyr. 32:520). — t. *bača*: ua. A *bacso* alak diminutivum, mint Fero, Jano (Vö. Nyr. 22:75).

baláka: kísértet. — t. *baláchat'*: felriaszt, fellármáz (L.) igéből való elvonás, mint *csuszkál* > *csuszka* stb.

balamuta: baj, galiba, alkalmatlanság, kellemetlenség. — t. *balamuta*: ua. (L.). A magyarban csak vegyesajkú vidéken járatos, a tótban köznyelvi és családja is van; pl. *balamutný*, *balamutstvo*.

ballá: mankó, hónaljmankó (Palóc vid. Nyr. 22:574). — t. *barla*: ua. (L.).

bánka: seborvosok köpölyöző hangja. — t. *baňka*: öblös edény; *baňky stavät'*: köpölyözni (L.).

barbora: bögő. — t. *barbora*: ua. (L.).

běda: jaj! »No iszén, bėda nekėd, ha elő nem lépsz!« (Palóc vid. Nyr. 22:574). — t. *beda*: jaj!; *beda pre beda*: ó jaj! (L.)

172 ✓ *bicál, megbicál* : ver (Bars m. gyermeknyelven). — t. *bit'* : ver, *bicat'* : ua.

biglajz : vasaló (Rozsnyó vid. Nyr. 33:222). — t. *piglajz, piglajzen'* : ua. (L.) a ném. bügel-eisen-ből. A tótban köznyelvi a *pigl'ovat'* : vasaló igével együtt. *blizina* : disznó lépe. — t. *brzlina* : lép.

bobák : lencseszű (Palóc vid. Nyr. 22:572). — t. *bobák* : apró bogár, féreg a népnyelvben.

3-8? 2 *bobkár, bopkáros, babkár, babkár* *ros** : házaló tót (Fehér, Pest, Sopron m.) — t. **bobkár?*

7. ✓ *bobo* : kísértet (Palóc vid.) — t. *bobo* : ua. (L.).

bojnyik, bojnyik, bonyik; bujnyik, bunyik, bunyik, zbunyk : 1. zsi-vány, utonálló; 2. kuszált hajú és mogorva nézésű.

borovnyica : áfonya (Rozsnyó és vid. Nyr. 33:222). — t. *borovnica* : ua. (L.).

bótka : topánka. — t. *bótka* : kis csizma. (L.).

botyka : petty (Palóc vid. Nyr. 23:42). — t. *bodka, pont* (B.) — miként összetételei mutatják petty j. is van. Vö. *bodkastý, bodkovaný* : pettyes, pontozott (L.).

bózsik : 1. pénzhordó madár (ijesztő szó); 2. *bózsik* : ujjnagyságú emberformájú lidérc, a mely pénzt hord (Palóc vid. Nyr. 22:42). — t. *bózik, bözek* : bálvány, kis isten (L.). A szónak 2. jelentése az eredetibb és elterjedtebb. E mellett bizonyítanak a *dáblík, černokňazník* tót mythikus lények, a melyek világos etymonjuknál fogva (diabol: ördög, čierny kňaz : fekete pap)

emberi alakra emlékeztetnek. Hogy a *bózik* apró lényt jelent, azt dimin. alakja mellett, vele rokon jelentésű *zmok* : manó, lidérc (L.) is megerősíti. A tótban egészen közönséges az ilyen hasonlat: »malý, jako zmok«. A *bózsik* madárképzete onnan ered, hogy a nép képzelete a mythikus lényeket szárnyasoknak képzele. »Má škriatka, čo peniaze vláči« (Zát. 159. l.). t. szólás a mellett tanuskodik, hogy a házi isten, manó a t. mythologiaszerint is pénzt hord. *bradvka* : szemölcs (Abauj megye Nyr. 25:240). — t. *bradvka, (népies); bradvica, bradvica* (L.) : ua.

braterkinya : olyan nő, ki az oltár-egyesület tagja (Abauj m. Nyr. 25:240). — t. *braterkinya* : ua.

bratyina : rokonság csúfneve (Palóc vid. Nyr. 23:42). *bratina* : atyafiság. — t. *bratrina* : társaság, bruderschaft (L.). A bratanec-bratranec (L.) mellett él bizonyára *bratina is. Vö. *baratina* : barátné (Békés m. Sárrét).

brëngács : 1. keskeny szalag, melyel a leányok hajfonatjukat összekötik; 2. az a csokor, melyet a parasztlányok elül a pruszlin hordanak. — t. *brenkač* : bongó, klirrer (L.). a *brnkat'* : zúg, bűg j. igéből.

bridos : piszkos. — t. *brydoš* : mocskos férfi gúnyneve. Előfordul *brydoška* (femininum) is. (Zát. 22 l.)

brinkol : cincog (Rozsnyó vid. Nyr. 33:222). — t. *brnkat'* : csörög, csörömpöl (L.) és cincog is a népnyelvben. Utóbbi jelentését

* Vö. »Nem vált a magyarból soha tyukász, olajkáros, babkáros, rongyász, tollszedő. Jókai: Rab Ráby 2:13.

- támogatja a *brnkadlo*: cimbalom (L.) szó is.
- brizgál* (Kassa vid. Nyr. 17:482; Abaúj m. Nyr. 9:478); *brizgol* (Rozsnyó Nyr. 8:235): válogat, turkál; kelletlenül eszik, belebabrál vlmibe. — t. *brijzgat'* v. *brzgat'* sa (tájszó); pl. *nebrizgaj sa v jedle*: ne babrálj az ételben: ua. Azonos vele a t. *prskat'*: fecskend, spritzen (L.), zerstreuen. Vö. *prészmog*.
- brunclík*: kis ember. — t. *brunclík*, *prunclík*: ua.
- bruncsog*: morog, dörmög. — t. *brňat'*: zörög, zúg (L.); *brčat'*: bong (J.) *bruňat'*: morog (L.)
- budár*, *budár*: árnyékszék. — t. *budár*: ua. (L.)
- buhnát*: ütés, hátbaütés, néha maga a hát (Palócság Nyr. 23:42). — t. *buchnát*: ua. (J.). Vö. *buknátol*: hátba ver. A tótban: *Zasadil mu buchnát — obuchnát*. (Zát. 249 l.)
- bukta*: 1. kelt tésztából való sütemény izzel töltve vagy a nélkül; 2. keményebb fánk; 3. kukorica-gombóc vagy inkább haluska. — t. *buchta*: tót tészta (J.)
- buviskál*: alszik (gyermeknyelven Nógrád m. Tolmács Nyr. 18:48; Heves m.). — t. *búvat'*, *buvičkat'*: ua. (becézőleg).
- cěvěrna*: cérna (Nyitra vid. Nyr. 33:462). — t. *cverna*: ua. (L.)
- cimetrunka*: fahéjas csöves fánk (Rozsnyó vid. Nyr. 33:222). Az összetétel első fele a ném. *zimmet*, a mely a tótban *cimet* alakban sokkal elterjedtebb, mint a *škorica*: fahéj (L.); a második a t. *rúrka*: csövecske (L.) Vö. *rúra*.
- círka*: gyújtó (Nyitra m. Nyr. 28:496). — t. *sírka*: gyújtó (*štra* kénből kies.)
- cupka*: gyümölcsnek a szára (Hont m. Nyr. 14:575); ágesomó Nyitra vid. Nyr. 33:463). — t. *cupka*: ua. (tájszó az irodalmi *stopka*, *stepka* mellett). Ismerek *Stupka* családnevet is.
- csapkál*: csapkod, babrál (Palóc vid. Nyr. 23:192). — t. *čapkat'*: csepeg, nedvesít (L.) Az előnyelvben sokkal tágabb a jelentése; pl. *nečapkat' jedlo do taniera z mäsý*: ételt kicsapkodni a tálból a tányérba; *nečapkaj: neč'apkej (č'apkat'*: lubickol L.) *tu vodu*: ne locsold, ne babrálj a vizet.
- csecsetka*, *csacsatka*: kenderike, piros fejű kis madárka (Palóc vid. Nyr. 18:238). — t. *ččetka*: ua. A Felvidéken *Ččetka* mint tulajdonnév is ismeretes.
- cserpák*: rúdra erősített dézsa-féle faedény, mellyel a vizet a jószág számára a vízgyűjtő medencéből *kicserpálják* (Abaúj m. Nyr. 33:21). — t. *čerpát'*: merit; *črpák*: merőedény (L.)
- cséve*: sóska. — t. *št'ava*: ua. (L.), *ščava*: ua. (B.) Vö. *csávik*, *csávig* — cseh-tót *št'avík* (Sl. kalendár 1904. 69 l.), *štovík*: sóska, sósokának ennivaló szára.
- csevice*, *cěvice*, *csevice*: savanyúvíz, savanyúvízes kút. — t. *št'avica*: sauerbrunn (L.)
- csimény*, *csömény*: apró darázs, kecskedarázs, poszméh. — t. *čmel*: poszméh, vadméh (L.) Az *l*, *ly*, *ny* hangváltozásra nézve analogia: Bél, Bély, Bény helynév.
- csincsarara*: cinege (Palócság). — t. *čin'arara* (hangutánzó szó) Z.
- csipkáros*: vászonnal kereskedő tót (Abaúj m. Nyr. 31:350). — t. *čipkár*: ua. magyaros képzéssel, vö. *mészáros*.

csiss, csissatok!: csitt! csendben legyetek! (Abaúj m. Nyr. 33: 21). — A *csitt* indulatszónak ezen ragos alakjaira befolyással lehetett a *čušat'*: hallgatni, schweigen (L.) igének imperativusa: *čuš*, plur. *čušte*.

csucskó: lencse. — t. *čocka*: ua. (L.).

csviringol: cincog a cigány. — t. *čvirinkat'*: ua. (L.).

děvěrcě: (Nyitra m. Nyr. 28: 451); verecce, verice, vericě; verécke, verecke, veröcke: lécajító, kertajtó v. kiskapu. — t. *dvierce, dverce*: kis ajtó, diminutivum a *dvere*: ajtó szóból.

dobre: tót (Heves m. Nyr. 2: 525). — t. *dobre*: jól, határozószó; a tót typus megjelölésére szolgál, mint pl. a tótban a *dade, more* cigányszók a »cigány« helyett.

drancir, drancir: zsaroló, nyúzó (a ki drágán fizetteti meg a portékáját). — t. *drancir, drancier*: fosztó, rabló (L.)

dratyva: a csizmadiák szurkos fonala (Esztergom). — t. *dratva*: ua. (L.)

drémál, drémál: szunyóvál. — t. *driemat'*: ua. (L.).

drindálás: a csárdásnak dalolva táncolása (Kassa vid. Nyr. 24: 384). — t. *drndat'*: csóvál, utána jár (L.) igének továbbképzése. A t. *drndačka*: maultrommel (L.), doromb, a mellett bizonyít, hogy az alapige fogalmához hangképzés is társul.

dringál: lötyögtet (kis gyermeket, öibe kapva); *drangál*: ráncigál, t. *drgat'*, *drknút'*: lök, meg-lök. (L.).

drotár: drótos tót (Abaúj m. Nyr. 25: 240). — t. *drotár*: ua. (L.).

druzsba, drusba, druzsbá, duruzsba, dorosbá, dorosba, dorozsba: vőfély. — t. *družba*: ua. (L.).

dub: méhkas (Nyitra m. Nyr. 28: 495). — t. *dub*: tölgyfa (metonymia).

dudrál: magában dörmög. — t. *dudlat', dudrat'*: morog (L.).

duncs: csomó, daganat (Barkóság Nyr. 32: 521). — vö. t. *gundža*: csomó, fagörcs, dúc (tájszó), *dundel', dundlík*: csomag, nyaláb, büschel (L.). Vö. *guncsá, dučka*: búbos banka. — t. *dudok* (gen. acc. *dudka*): bűdös, búbos banka (L.).

éjaj! indulatszó a méltatlankodás kifejezésére (Abaúj m. Nyr. 32: 21). — t. *éjaj!*: ejnye-ejnye.

fajka: pipa (Palócság Nyr. 30: 389). — t. *fajka*: ua. (L.).

ferkál: szétlocsol. — t. *frkat'*: ua. (L.).

filpas, filkas, filkosár: fűzfából font kétfülű kosár (Hont m. Nyr. 29: 331). — t. *filpas* (Zát. 290 l.): ua. E főképen tótlakta vidéken nem egyenesen a szász *felwes* átvétele, hanem tót közvetítéssel került a magyarba. A *filkas* alakban népetimológiával van dolgunk.

fracamirka: szobalány, komorna (Abaúj m. Nyr. 25: 240). — t. *fracimerka* (tájszó) a ném. *frauenzimmer*-ből.

frajerka: szerető (Abaúj m. Nyr. 25: 240). — t. *frajerka*: ua. (L.). Van hímnemű alakja is: *frajer*; mindkettő köznyelvi a tótban. Vö. ném. *freier*.

fréngál: prédál, pazarol (Vác Tsz.) — t. *frkat'*: hány, szór (L.) és népies *frngat'*, (rozfrngat' *peniaze*: pénzt pazarol, Garam-szentkereszt, Bars m.).

fricska: nasenstüber. — t. *frčka*: ua. (L.).

fűrük, furik: 1. talicska, egykerekű kocsi; 2. kétkerekű kocsi. —

- t. *fürík*: targonca (L. Vö. Nyr. 26:226).
- gamba*: ajak, alsó (kül.) a duzzadt ajak. — t. *gamba*: száj, ajak (L.). — *Gambács*: ajkas korsó. — t. *gambác*: ua.
- gébulya*, *gebuja*, *gëbulá*, *gebula*, *gebulya*: hal-maszlag. — t. *gebula*: halétek (L.). Újabb szó.
- getyelína*: lóhere (Nyitra m. Nyr. 28:497). *gatyalina*: lucerna (Nyitra m. Nyr. 33:464). — t. *getelína*, *d'atelina*, *jatelina*: ua.
- grënya*: kis szán, melyet kisebb teher szállítására, talyiga gyanánt használnak. — t. *krne*, *krňáčky*: ua.
- gygyela*: hosszúkás csomóba csavart len vagy kender, a megnyit egyszerre feltesznek a rokkára. — t. *küdel'*: kóc, csepű. (L.) A tóiban származékai is vannak: *küdelár*, *küdelit'sa* stb.
- gula*: labda (Nyitra vid. Nyr. 33:461). — t. *gul'a* (kiejtésben rendszerint csak *gula*): golyó, gömb (L.).*
- gyezsepőgyes*: együgyű, ügyefogyott, bamba. — t. »*kde že pojdeš*«: hová mégysz kifejezés névszóul használva. Bizonyára a tót mezőgazdasági munkások gúnynéve volt ez eredetileg. Ilyen gúnynév lehetett a Félégyháza vidékén használatos *gyëtvai* (Gyvetva tót község) is, a mely itt a rokonhangzású *gyëtra*: gyarló, együgyű, élheterlen mellett általánosult.
- haluska*: galuska (Palócság Nyr. 22:35) stb. — t. *haluška*: ua. (L.).
- hambit*, *hambitus*: folyosó. — t. *hambit* közvetítésével a latin *ambitus*ból. A tóiban *h-t* vesz-
- nek fel az effélék, mint *arrest* > *hárest*, *ampulla* > *hampulka* stb.
- hampulák*: tölcseeres cserépedény. — t. *hampulák*: öblös edény közvetítésével a lat. *ampulla*.
- hancsa*: tenyeres-talpas szolgáló. — t. *Hanča*, *Anča*: Anna.
- handrikol*: hadarva beszél, hevesen veszekszik (Abaúj m.), (Ipoly völgye, Kovár vid. Nyr. 16:476). — t. *handrkovat'*, *handrbolit'*: ua. (L.).
- handrmaj*: hadarva beszélő. — t. *handrmaj*, *handrbulec* a németek gúnynéve.
- haukács*: szájhős (Rozsnyó vid. Nyr. 33:222; nem *hankács*). — t. *haukáč*: szájaskodó a hangutánzó *haukat'*: ugat igéből. Analógiája a *brecháč*: ugató, *Mr. kutya* (L.) a *brechat'* igéből.
- hepela*: hóbortos (Bars m. Léva vid.). — t. *hepela*, *hapala* (gúnyszó). *MTSz: Bars m. Léva* [1]
- herlicska*: gerle, gerlice (Abaúj m. Nyr. 25:240). — t. *hrdlička*: ua. (L.).
- hlapatol*: mohón fal (Rozsnyó vid. Nyr. 33:222). — A t. eredetű *hliptol* (*chliptat'*) módosulása a *lafatol* mintájára. Vö. *hliptol*.
- hliptol*: habzsol, lafatol (a kutya, mikor iszik). — t. *chliptat'*: hörpöget, schlürfen (L.).
- hlyebárka*: kenyeres asszony (Abaúj m. Nyr. 25:240.) — t. *chlebarka*: ua.
- hodi*: búcsú (Nyitra vid. Nyr. 33:463). — t. *hody* (plur. tantum): ua.
- homola*: rakás (Nyitra vid. Nyr. 33:464). — t. *homol'a*: kúp. (L.).
- ivicc*: elmehetsz. — t. *idz*: eredj,

* Vö. »*hógulya*, alkalmasint *hó-gura*: guruló hó (lavina is)« Arany: Tsz. Glossz. A szerk.

- menj! imperat. az *ist'*: menni igéből.
- jaszlicskár*: betlehemes (Kassa vid. Nyr. 25:384). — t. *jasličkár*: ua.
- jujok*: mérges növényfaj (Kassa vid. Nyr. 25:384). — t. *l'u-l'ok*: csucsor, maszlagos nadragulya.
- kaliskó* (Palócság): kis pohárka, kupica. — t. *kalíšok*, (gen. *kalíška*) diminutivum *kalich*, ném. *kelch*-ből.
- káplonka*: kis, szent képet tartalmazó, útfélen álló kápolnácska (Hont m. Nyr. 26:382). — t. *káplonka*, *kaplnka*: ua.
- kicke*: bojt. — t. *kycka*, plur. a népnyelvben: *kycke*: ua. (L.).
- kicska*, *kiska*: egy kötés szalma, a mellyel a háztetőkön a hézagot javítják (Abaúj m. Nyr. 31:350). — t. *kycka*: házfödésre készített zsupp (»Magyarország Vármegyéi ...«: »Abaúj-Torna m. ...« 380 l.).
- kika*: tót asszony kontya. — t. *kyka*: ua. (tájszó); a köznyelvben *kyčka*, *kečka*: üstök. Vö. *kicska*.
- klapacska*: száj. — t. *klopačka*: kolomp, *klepačka*: kerepelő, zörgettyű (L.). A tótban is előforduló átvitt jelentése mellett szól a *trepačka*: tréceselő nő (L.) a *trepat'*: ver, fecseg j. igéből.
- kloka*: kotlós tyúk (Rozsnyó vid. Nyr. 33:22). t. *kloka*: ua. (L.)
- klopkał*: lüktet. — t. *klopkał'*, *klopkał'*: kocog, kocogtat (L.).
- kocar*: nyomtatáskor használt széles szíjostor. — t. *kocar*: ostor (L.).
- kocur*: kandúr, *kacúr* (Nyitra vid. Nyr. 33:464). — t. *kocúr*: ua. (L.).
- kocska kező*: béna kezű (Abaúj m. Nyr. 33:21). — t. *kočka*: macska, átvittén: béna, nyápicz; pl. »*to je len taká kočka*«: satnya, vézna.
- kollár*: kerékgyártó, bogjár. — t. *kolár*: ua. Van sok *Kollár* vezetéknev is.
- kominár*, *kominyár*: kéményseprő. — t. *komínár*: ua.
- kopéc*: rakás (Nyitra vid. Nyr. 33:463). — t. *kopec*: domb, halom (L.).
- kosztrunka*: lefosztott tollszár. — t. *kostrunka*: kocsány, blattstiel. Előfordul: *kostruka*, *kostonka* is (L.).
- kravicska*: tehén. — t. *kravička*: kis tehén.
- krisztár*: épületállvány-készítő tót munkás (Nyr. 27:32). — t. *kristár*: ua. Alapszava a ném. gerüst, kiejtésben grüst > krist.
- krityik*: pénzhordó madár. — t. *skritik*. (tájszó) *skriátok*: házi-isten (L.). Vö. *Bózsik* cikkel.
- kromka*: a megszelt kenyérnek első falatja, kenyér sarka. — t. *chrunka*: kenyérvég a *chrúmat'*: porcog (L.) igéből.
- krucenyjka*: vmi tésztaétel. — Alapszava: *krútit'*: forgat, teker, fodorít. Származékai: *krútenik = krúcenik, krútenina: tekeres (L.).
- kucsérácska*: fodorminta. — t. *kučeračka*: ua. (L.).
- kulicska*: ajtózár fagóója (Nyitra vid. Nyr. 28:497). — t. *kl'učka*: ajtókilincs (L.). Az ugyanezen a vidéken használatos *kilička* a *kl'učka* és *kilincs* kombinációja.
- kuna*: menyét. — t. *kuna*: nyuszt, marder (L.).
- kurnyik*: tyúkol (Abaúj-Torna m. Nyr. 28). — t. *kurník*: ua. (Zát.).

- kutács*: tűzpiszkáló görbe vas — t. *kutáč*: ua. (L.).
- kutyíka*, kutyíka: 1. a száj szélének kipállása; 2. fájós szájú. — t. *kútík*: ua. (L.).
- la*; *csak la*: hát csak azért (Barkóság Nyr. 32:521). — t. *h'la* (kiejtésben *la*, *la*) az élőbeszédben sűrűn előforduló indulatszó.
- lapaj*, lábaj: hórihorgas termetű s lompos járású tenyeres-talpas suhanc. — t. *lapaj*: fogdmeg; gazfickó és általában haszontalan ember. — A *lapaj* szószereint a. m. fogd meg! (*lapat'* igének imperat.) *Fogmek* alakban magyar jövevényszó a tótban.
- leripál*: ledörzsöl; pl. »leripálik az egész falat a gyerekek«. (Abauj-Torna m. Nyr. 28.) — t. *rýpat'*: turkál, piszkál (L.) és ledörzsöl; pl. »sviña vyrýpala stenu«.
- lezsák*: semmirekellő, rongy-ember. — t. *ležák*: faulenzér (L.).
- longár*: léhűtő, dologkerülő (Barkóság Nyr. 32:523). A dologkerülőre a magyar azt is szokta mondani, hogy: *lógatja a lábát*. A cimbéli szóban is alighanem a m. *leng*, *lenget* (lóbál, lógat) alapszóval van dolgunk, amely a tótban is meghonosodott; pl. *na rukách lengala sa jej taška* (Slovenské Pohl'ady 1901 évf. 140 l.): kezén lengett a táska. A *lenget*: *lógat* alakokból könnyen képzelhető a t. -ár képzős *longár*. Megjegyzendő, hogy a t. *lengat'* tájshólásban *lóngat'* alakban is él (pl. *klepat'*, *klopat'*).
- macálni*: megnézni, lesz-e a tyúknak tojása; annyit is jelent, mint csöcsörézni (Abauj m. Nyr. 33:23). — t. *macat'*: ta-
- pogát, tapint (L.). Másik jelentése is ismeretes a tótban.
- makovita*: bolondító (Kassa vid. Nyr. 25:384). — t. *makovica*: máklé (L.) az ákovita analógiájára.
- marmancs*: székefü (Losonc vid. Nyr. 30:301). — t. *marmančok*, *harmančok*: ua. diminutivum.
- maruncsek*: margitvirág (Rozsnyó vid. Nyr. 33:222). — t. *rumanček*: *matricaria chamomilla* (tájszó). Vö. *marmancs*.
- mazna*, mázna: 1. kényes, elkényeztetett, könnyen sírva fakadó gyerek; 2. vézna, nyápic (gyerek, ember). — t. *mazna*: elkényeztetett nőszemély; *maznák*: elkényeztetett ember (L.).
- mernyákol*: nyávog (a macska). — t. *mrňat'*: miákol (L.), frequent. *mrňakat'*.
- misalofka*: egérfogó (Abauj m. Nyr. 25:240). — Összetett szó: *myš*: egér, *lovit'*: vadászni (L.). Ebből: *myšetovka.
- miskárol*: kiherél. — t. *miškár*: herélő magyaros igeképzővel. A Tokajról közölt (Nyr. 24:96) *miskováló* a *miškovat'*: herél ige átvétele.
- morvány*, *morvány*, *mórvány*: finom fonott-kalács, melyet a násznép lakodalmass házhoz visz. — t. *mrváň*: ua. (J. B.). Vö. *morványka*: pogácsa-féle sütemény (Abaujm. Nyr. 33:23).
- mraucog*: nyávog. — t. *mravčat'*: miákol (L.).
- mucsarka*: lisztes asszony (Abauj m. Nyr. 25:240). — t. *mučárka*, *mučiarka* (tájszó).
- murány*: maszatos, de e mivoltában is kedves gyerek megszólítása. — t. *murán*: szerezsen.
- ocsenás*: hitvány. — t. *Ot'ě nás*: mi atyánk. Bizonyára a tót

- munkások gúnyneve, mint az e vidéken járatos *gyezsepógyes*.
ofing: pofon. — t. *ofinok*: ua. (L.). az *ofingovat'*: arculüt igéből.
omácska, ómácska: 1. főzelék, vastag étel; 2. mártás. — t. *omácska*: mártás (L.).
opálka, opálko: vesszéből v. hársforgácsból font nagy abrakoló kosár. — t. *opálka*: ua. (L.).
opatanca: vastag metélt tészta, köleskásával meghintve és kendermagolajjal megöntözve. — t. *opatance*: hosszúra vágott metélt, rendszeren nyers káposztával és olajjal (tájszó).
opica: majom. — t. *opica*: ua. (L.).
ostjepka: sárga, kemény kérgű, sajt (Felvidék). — t. *oštiepka*: ua.
pampuska: farsangi fánk. — t. *pampuška*, pampúch: ua. (L.).
pancsuska: 1. szőrből kallott vagy posztószélekből összefont bokáig érő téli lábbeli. — t. *pančuška*, *pančucha*: harisnya (L.).
papanc: kúszó, felfutó vagy a földön elterjedő gyom, gaz. — t. *pupenec*: folyófü (L.).
papírnya: papirosgyár. — t. *papírna*, *papierňa*: ua.
papula, papulya: 1. csunya, nagy száj (Kis-Kún-Halas Nyr. 15:333; 2. szájaskodó, nyelv (Nógrád m. Tolmács Nyr. 15:143), 3. ló vagy szarvasmarha szája (Kis-Kún-Halas Nyr. 23:239). — *papul'a*: ua. (L.).
parázsol, *prázsol*: ránt, beránt (levest, főzeléket). — t. *pražit'*: ua. (L.).
paskortá: torkos, nyalánk, kuktazkodó. — t. *paškerta*: nyalánk-ság (L.).
patrül: gondoskodik vlkiről. — t. *opatrit'*: gondját viseli, eltart,
- ellát (L.). Az *o* gyöngye hang-súlya miatt veszett el, mint *tacska* szóban az *otáčat'* igéből.
pázsitka: metélő hagyma. — t. *pažitka*: ua. (L.).
pazsrák: falánk. — t. *pažerák*: torok, átv. étvágy is; pl. »má dobrý pažerák.«
pęc: mészégető kemence; *pěcka*: pálinkafőző tűzhely (Nyitra m. Nyr. 28:497.). — t. *pec*: kemence, dim. *piecka*.
pělendirék: dimvecukor (Barkóság Nyr. 32:524). — t. *pělendirék* tótságszerte elterjedt szó: ua. Vö. ném. bärendreck.
pelény, *pelieny*: polyvatartó kisebb csűr (Nyitra m. Nyr. 28:495). t. *plevín*, dimin. *plevienec* (L.): ua.
perszcenkár: rongyszédő v. gyűrűs tót (Abauj m. Nyr. 25:240). — t. *prscenkár*, *prstenkár* (L.): gyűrűs.
pilkár: favágó (Abauj m. Nyr. 25:240). — t. *pilkár* (pilka = fűrész + ár).
piszk: száj; *piszka*: madár vagy más állat szája. — t. *pysk*: ajk. csőr (L.).
pluckár: kőműves (Abauj m. Nyr. 25:240). — t. *plusk*: pocskolás, geplätscher (L.) továbbképezve, talán a tótban is e vidéken *pluskár.
pomosznik: a konyhában segédkező nőszemély. — t. *pomocník*: segédkező, Gehilfe (L.).
potomok: azon szolgálmányok, a melyeket a felesék és a harmadosok a gazdának a föld megmunkálásán kívül tartoznak teljesíteni. — t. *potomok*: maradék, utód (L.). Alapszava: *potom* határozószó: azután.
povalacs, *povalyacs*: naplopó, csavargó, csirkefogó. — t. *povaľáč*: ua.

povedál: fecseg, sokat beszél. — t. *povedat'*: beszél (L.)

prasnya (prásnyá): róna, undok, ocsmány. — t. *prašina*: rüh, kosz (L.). Mint feddő szó, pl. ty *prašina* (kiejtésben praššina) v. ty *prašina praššiva* a. j. mint: cudar, piszok. Vö. *pras-siva*.

prassiva: rossz viseletű, erkölestelen. — t. *prašivá*, kiejtésben *praššivá* nön. melléknév: rühes, koszos (L.) és mint feddő szó: gyalázatos, róna, ⁴⁵⁷ *cudar*. Vö. *prasnya* (prásnyá): 1. róna; 2. rút, ocsmány, undok.

pratál, *pratál*, *pratol*, *pratol*: takarít, rendbe hoz, rakosgat. — t. *pratát'*: ua. (L.)

presi: eső (Esztergom vid.); pl. esik a presi (tréfásan). — t. *prši* v. *dážd'* *prši*: esik, esik az eső.

prěszmog (az eső): 1. permetezik; 2. búsul, szomorkodik; *prszmog*, *prěszmog*: 3. piszmog, kelleltenül dolgozik. — t. *prskat'*: fecskend, *prskavj*: spritzend (L.). (*brzgavj* alak is használatos; oly embert csúfolnak így, a ki beszédközben köpköd. *Brzgavj* Ó-Turán egy boltosnak a gúnyneve). A *prskat'* vagy *brzgat'*, miként a szláv breskati, briskati (Mikl. Etym. Wörterb.) »zerstreuen« jelentésben is használatos, pl. *brzga v. brjzga sa v dačom*: kotozás vlmiben, a mi azonos a *prěszmog* 3. jelentésével. A 2. jelentésben metaphora van. Vö. Nyr. 22:420. és *brizgál* cikkel.

prics [Szólás: *prics* vagyok]: végem van, vesztettem (Hajdúnánás Nyr. 27:94). — t. *už som preč v. prič*: már oda vagyok; végem van.

pripovedka: mese (Abauj m. Nyr. 25:240). — t. *poviedka* (L.), *pripoviedka*: ua.

prisztács: vőnek álló legény (Rozsnyó vid. Nyr. 33:222). — t. *pristat'*: beitreten (L.) igéből képzett *pristál* a *pytač*: kérő (L.) mintájára.

ptačskár: madarász (Nyr. 25:240). — t. *ptačkár*, *vtačkár*: ua. (L.).

pupácska: guba, téztafaj (Nyitra vid. Nyr. 33:462). — t. *pupák*, diminutív *pupáčky* (plur.): ua. ⁴⁵⁷ *pupenc*: pattanás (Rozsnyó és vid.). — t. *pupenec*: pattanás, ^{MTS 102} *pörsenés* (L.).

raběc: veréb. — t. *vrabec*: ua.

radusznyik: kalács, a melylyel a keresztelői lakomán a komákat és vendégeket megkínálják. (²⁴⁶ »Nyitra megye« 1911. »Magyarorsz. vármegyéi... c. műben). — t. *radostník*: örömkalács (L.).

rajnyelka, *rajnolka*, *rajnuszka*; kis lábas; *rajnol*: nagyobb fazék. — t. *rajnel*, *rajnica*, *rajnička*, dim. *rajnelka*, *ranjelka*, *randlek* tótságszerte használatos szók a ném. *reindl*-ből.

rajtár: szelelő rosta (Nyitra m. Nyr. 28:497.), *rajtárónyi*: tisztítani (gabonát, Nyitra vid. Nyr. 33:463) — t. *rajtar*: ua. (L.); *rajtarovat'*: rostálni. — Ném. die Reiter.

rapák: ragyás, ripacosos. — t. *rapa*: himlőhely, ragya (L.) tovább képzéssel, mint *trpák*, *všivák* stb.

rázsgya (Gömör m. Tsz.) — t. *raždie*: rözse (L.).

rukallya: ingujj (Nyitra m. Nyr. 28:497). — t. *rukáv*: ingujj (L.) népetimológiával.

rúra, *róra*, *rula*, *rura*, *lóra*: takaréktűzhely sütője. — t. *rúra*, *rála*: ua. tót közvetítéssel a ném. *rohr*, *röhre*. Ez utóbbiból

- közvetlenül került a *rèrni* (Csallóköz), *rèlri* (Érsekújvár).
 Vö. *rúrás*: vízvezeteki ember.
ruzsicska: nyoszolólány. — t. *družica*, dimin. *družička*: ua.
sagyibó: gézengúz, sehonnai, naplopó. — t. »*ušade bol*«: „mindenütt volt“ kifejezés névszóul használva.
sarha, serha: 1. kutyapecér, gyepmester; 2. alávaló, hitvány; 3. bolondos. t. — *sarha*: kutyapecér, hóhérlegény (L.). Másik jelentése az 1.-ből fejlődött. Hogy 3. jelentése a tótban is feltételezhető, amellet szól a *jašo*: nyúzó, sintér (L.) szó, melynek hóbortos jelentését sokszor hallottam: »to je len taký jašo«: szeles, hóbortos emberre mondják.
sepdos: suttog. — t. *šeptat*, *šepotat'*: ua.
sepleta, *sepletár*: hitvány, haszontalan, gyalázatos. — t. *špleta*: hitványság, haszontalanság (L.); *špletár*: haszontalanságot beszérlő ember.
sifnytk: kőművesnek segédkező napszámos. — t. *šichnĭk*: napszámos; *šichta* (tájszó): napszám.
sírány: bögre, csupor, fazék. — t. *širán*: éjjeliedény (L.) és ketős fazék, a melyben a munkásoknak ételt hordanak. Nyitra m.-ben az ilyen edény: *nosák* néven ismeretes.
siska: 1. fánk; 2. gombóc, a melynek közepén íz van. — t. *šiška*: fánk: (L.). *Suska*, *siska*: tölgyfagubacs. — t. *šiška* (L.) *šuska*: fenyűtoboz.
skripog: csikorog (Barkóság Nyr. 33: 222). — t. *škrípat'*: ua.
skrobál: kapar (Barkóság Nyr. 33: 222). — t. *škrabat'*: ua.
skulytt: sandít. — t. *škálit'*: ua. (L.) Vö. *skuli*, *skulya*: kancsal, sanda és *skulyo*. Ez utóbbiban az *o* olyan, mint a tulajdonnevekben: Pepo, Fero stb.
smätrog: lassan ide-oda jár (öreg ember módjára). — t. *šmátrat'* sa: lábatlankodik, vánszorog (L.).
smurkál: pislogat (Kassa vid. Nyr. 25: 384). — t. *žmurkat'*: hunyorgat (Loos).
somrog: dörmög, morog. — t. *šomrat'*: ua. (L.).
spehács: titkos háztűznézés. — t. *špehác* (B.) *špehúñ*: fürkésző, kém. (L.). Vö. ném. spähen.
špikk: marhavelő (Gömör m.). — t. *špik*: ua. (L.). — *Spik*: takony; — *špikös*: taknyos, egyazon szó átvitt értelemben. Tréfásan a tót is mondja: »tvoje špiky«. (Oszwald R.)
špintol: haragit, bosszant; *špirtál*: piszkál. — t. *špintat'*: gyaláz, szid, piszkít (L.).
špíra: fruska, fürgé, hamis leánya; élénk gyerek; *šipírka*: élénk, életrevaló. — ? vö. cseh *špírek* (figliar): kópé, spitzbube.
špírka: töpörtyű (Abauj m. Nyr. 9: 478). — t. *šperka*: zsír, kövérség (tájszó). Az e-i hangváltozásra vö. kička, kečka.
spleh: piszok; *splehös*: piszkos. — t. *šplech* főnév a *špechtat'*, *šplechotat'*: lubickol igéből (L.).
štira, *scsirá*, *csira*: 1. hermaphrodita; 2. meddő tehén. — t. *štira*, *skira*: hermaphroditus, férfi-asszony (B.). A palócok a pendelben járó gyermeket tréfásan *csira*-nak nevezik, mert nem tudni: fiú-e vagy lány.
šurcĭk: kötény (Abauj m. Nyr. 25: 240). t. *šurcĭk*: ua. a ném. *schurz*-ból.
susnyás: taknyos. — Alapszava a Dankovszkytól felhozott *susnya*; de e szónak semmi köze a *susog* igéhez, a mellyel

- Halász (Nyr. 12:11) rokonította. — t. *šušen*: megszáradt orrpiszok a népnyelvben.
- sústya, sustya, sústyé*: kukorica-héj. — t. *šústie, šústia*: ua.
- svábel*: kénes gyújtó. — t. *švábel*, (Zsolna vid.) *šváblík* (Szepes m.) *švibalka* (Zólyom, Bars m.): gyújtó, főleg kénes gy. Ez alakok a ném. *schwefel* változatai. Gyújtó jelentése a tótból került, a hol a *sírka*: kén, büdöskő (L.) szó is a köznyelvben gyújtót jelent. A ném. *zündholz, streichholz* mint vendégszó *cindla, helcla* alakokban él a t. nyelvjárásokban.
- svandra, sándrá, sandra, csandra*: 1. csunya, ocsmány, ronda, cudar; 2. ringyó. — t. *švandra*: ringyó, cudar (L.). Vö. *svandrít, sandrít*.
- székács*: bárd, húsvágó bárd. — t. *sekáč*: ua. (L.) Vö. *székács*: karkály- és vadgalambfajta.
- színák*: rossz fiú. — t. *synák, synek*: fiú, óh fiú!
- szítik*: süt (a nap, hold) (Abauj m. Nyr. 33:23). — ? t. *svietit'*: világít, (L.) nyelvjárásokban *svítit'* is. A tótban: a nap, hold süt a. m. »slnko, mesiac svieti.«
- szlímácsék*: csiga. — t. dim. *slímáček*: kis csiga.
- szmerkog, szmerkol, szrëpog*: szíja az orrát, szortyog, szipákol. — *smrkat'*: naribus ducere (B.).
- szmúdul, (meg-szmúdul*: megkosmásodik. — t. *smudnút'*: ua. (L.). *Szmúdos*: kozmás. — t. *smud*: brandgeruch (L.) továbbképezéssel.
- szratyi; szratyiba van*: szorultságban van. — t. *srat', sрати*: (székelés) — magyaros képzéssel.
- sztokrása*: százszorszép (hol?). — t. *stokrása*: ua.
- sztopka*: tolluszár (Abauj-Torna m. Nyr. 28). — t. *stopka*: halm, stingel. (L.).
- sztrapacska*: krumplis galuska. — t. *štrapačka* a *štrapt'*: szagat igéből. [*Štravec*: foszlány; bojt].
- sztrapka*: szállófűrtnek néhány szemből álló része, billeng. — *štrap*, dim. *štrapka*: szállógerezd, szállófűrt.
- sztrikog*: fecskendez. — t. *štrikat'*, *štrikat'*: ua.
- szvorka*: póráz, melyre a vadászok az ebeket fűzik. — t. *švorka* (tájszó, Zát.): zsinór.
- tacska*: kendő, a melyben a kis gyermeket hordják. — *otáčka* = *odiečka*: ua. (L. Nyr. 33:50.
- tárál* a világ: mindent össze-vissza fecsegnek (Gömör m. Nyr. 31:52). — t. *tárat'*: ua.
- tény*: magasabb karóból készült kerítés. (Nyitra megye Nyr. 28:498). — t. *tjň*: karó hasogatott deszkácskából, karóból való kerítés.
- topoly, topol, topolya*: fehér vagy jegenyenyárfa. — t. *topol*: nyárfa. (L.)
- tracska*: kötőszalag (Hegyalja vid. (Nyr. 22:243); *tratykos*: négy szögletén kötőszalaggal ellátott lepedő (Barkóság Nyr. 33:222). — t. *trakat'*: híz, cipel; *trak*, dimin. *traček: hordósíj, nadrágheveder; *tračec*: nyakkötő (L.).
- traktár*: tölcser. — t. *trachtár*: ua. Vö. ném. trichter.
- tranforc*: tépés. — t. *franforec*: ua. és függelék (L.).
- trëhany, trëhány, trehany, terhány*: 1. rendetlen, lompos, rongyos; 2. hitvány, haszontalan, alávaló. — t. *trhan*: rongyos ember, lumpe (L.). Ugyanezt jelenti a t. deverbális (šklbat') *šklban* is.

trépál : beszél a világba. — t. *trepát'* : ua. (L.).

trepolkodik : vergődik, töri magát (vltovává); *trepálkodik* : ua. (Léva vid.). — t. *trepát'sa* : ua.

trocka, trozka : 1. vas- v. szén-salak; *trocká* : 2. beteges disznó húsában található egészségtelen fehér csomók. — t. *trozka* : salak (L.) és beteg csomók; pl. troskavé máso = borsókás hús.

trubu : kürt (Barkóság Nyr. 33:222). — t. *trúba* : trombita (L.).

truľo, truja : oktondi, mamlasz, málészájú. — t. *truľo* : ua. (L.).

valaska, balaska : rövid nyelvű kis fejsze, faragó fejsze. — t. *valaský-á-é* melléknév femininuma, a mely kezdetben együtt járhatott főnevével, t. i. *valaská sekera* : pásztori fokos, később pedig önállósult : pásztorfokos jelentésében. L. Nyr. 22:38. A v-b hangváltozásra vö. vrabec:brabec (L.).

várécska, várícskó : főzőkanál; *vá-reca* : rántó kanál (Nógr. Nyr. 33:302.) — t. *varečka* stb. ua. (L.).

varkocs, vrökocs, vrekocs, vrkocs, vërkocs, brëkocs : hajfonat. — t. *vrkoč, brkoč* : ua. A v-b hangváltozásra vö. vrabec:brabec (L.).

verbuvál : toboroz. — t. *verbuvat'* : ua.

vinkó : silány, gyöngé bor. — t. *vino*, dimin. *vínko* : bor

virkolák : vad, szúrós szemű emberre mondják: »Úgy néz ki, mint a virkolák.« (Kassa vid. Nyr. 25:394). — t. *vlkolak* : rémszörny (L.).

viszíp : fúrakás. — t. *višyp* : kiszórás, ausschüttung (L.).

vojacsčina : a katona szeretője

(Abauj m. Nyr. 25:240). — t. *vojačkina* : ua.

zámiska : kukoricalisztből készült pépszerű eledel (Barkóság Nyr. 32:525). — t. *zámíška*, deverb. főnév a *zamišat'* v. *zami-ešat'* : kever (L.) igéből.

zapracška : rántás (Abauj m. Nyr. 25:240). — t. *zápraška* : ua. (L.).

zatracëna : tót atyafi (Nyr. 30:541). — t. *zatracëny-á-é* melléknév: átkozott.

zavadzál, zavacál, zavazzál, stb. : 1. alkalmatlankodik, útban van, zavar, hátráltat; 2. *zavicál* : sürget, hajszol; 3. *zšavicál* : kérdésekkel zaklat. — t. *zavadzat'* : ua. mint 1. A 2. 3. jel. a magyarban fejlődött. Vö. *zavadza* (zävadza) : akadály.

závoz : meredek út (Barkóság Nyr. 33:222). — t. *zavoz* : mély út (L.).

zmok : kis ördögfiú (manó), a ki pénzt hord. — t. *zmok* : ua. (L.).
zurvaj : tehetetlen, gyámoltalan. — t. *zurval* : schurke (L.) és durva, esetlen emberre is mondják.

zsaba : béka. — t. *žaba* : ua.

zšdërál : zabál (Baja Nyr. 33:532). — t. *žrat'* : fal, eszik; *vyžierat'* : kieszik, lerág (L.).

zšert : nyomórúd. — t. *žrd'* : ua. (L.).

zšidrák : zsidó (csúfnév). — t. *žid-rák* : ua.

zšincica, zšëngice, (zšëndice, zšëndice): fölforralt juhtejsavó v. (édes) juhtúró savóban fölfözve. — t. *žinčica* : ua. (L.).

zšorvál (zšorvál) : kunyorál, kunyorálva zšarol. — t. *žobrat'* : kol-dul, kunyorál (L.).

zšufán, zšufánka : vízmerő vas-kanál. — t. *žufán*, dim. *žufánka* : ua. (L.).

Befejezem dolgozatomat azon magyar eredetű, a tótban meghonosult szónak felsorolásával, a melyekre anyaggyűjtésem alkalmával ráakadtam és a melyek eddig felemlítve még nem voltak:

- at'amešter* (Slovenské Pohl'ady* 1901 évf. 141. l.): atyamester.
barátom, barátočkám: ua.
baltička: baltácska.
bantovat' (Zátúrecký: Slov. príslovia . . .** 132 l.): bántani.
barnavj (Besedy a Dumy 2:150): barna.
bát'á, bát'ko (Sl. Pohl'. 1899): bátya.
Béla (Loos): Béla.
bečelovat' (Zólyom m.), *beč'lovat'*: becsülni.
cifroša: piperkőc, hiú asszonyra mondják (Bars m.): cifra.
cigán-pečeňa (Sl. Pohl'. 1901: 140): cigánypecsenye.
čiga (Turóc m.) csiga, forgócsiga.
čutka (Bars m.) esutka (gyümölcsé).
daráž (pl. *Rozpajedenj je, akoby ho daráže štěpaly*, Zát.): darázs.
dolomán (Loos): dolmány.
ebatta: teringtét (káromkodás, Zát. 287 l.): ebadta.
felelovat' (felel): felel.
fiók (nadrágzseb): fiók, (ládafiók).
fogmek (gazfickó). Ugyane fogalomnak tót szava: *lapaj* a magyarban tót jövevényszó: fogd meg.
fojtás, fujtás (fegyvertöltésnél): fojtás.
forgov (Zólyom m.): forgó.
gandžuvat' (Zát. 192 l.): gáncsol.
gul'ášhűš: gulyás.
halás: kocsiszín; (Zólyom m.): halás.
hajov (Zólyom m.): hajó.
hamišny (Tolna m.): hamis.
harangovat': világba beszél (Sl. Pohl'. 1899.): harangozni.
harmatanc: három a tánc.
- husár* (slanka-husár; vézna emberre mondják): huszár.
chason, chosen (Zát. 288 l.): haszon.
kapoš (Zát. 289 l.): kapus.
kišasonka (Zát. 381 l.): kisaszszony.
koldoš (Zát. 12 l.): koldús.
komondor (Zát. 656 l.): rossz viseletű komondor.
kopov: kopó.
kostoš (Zát. 25 l.): kosztos.
kulač, kulačok (Sladkovič: Spisy Básn. 189 l.): kulacs.
lengat' (Sl. Pohl'. 1896.; pl. na rukách lengala sa jej taška): leng.
ludáš (Nyitra m.): lúdaprólék.
lušta, luštavj: lusta.
menta, plur. mentieky: mente.
mondóka (terefere, mendemonda): mondóka.
moržovat': kukoricát morzsol (Bars m.): morzsolni.
mulatovat' (tréfásan): mulatni.
oldomáš (Zát. 78 l.), *odomáš*: áldomás.
orsák (Sl. Pohl' XXI.): ország.
pántlika (Zólyom m.) pántlika.
parastka: (parasztasszony, gúnyosan, Bars m.): paraszt.
pipasár: pipaszár.
plebán: plébános.
radáš: ráadás.
rejteš (Sl. Pohl'. 1896.): rétes.
rováš (má mnoho na rovási): rovas (sok van a rovasán).
rum: pl. rummy hradu Beckovského, Sl. Pohl': rom, várrom. [?]
šanovat': sajnálni.
šišiak, šišaktarej***: sisak.

* Sl. Pohl'.

** Zát.

*** *Detvan* c. eposz (Sladkovič) 212 vers.

šor (Sl. Pohl. 1896): sor.
 sára (csizmaszár): szár.
 sarkaláby: szarkaláb.
 sokáš (Sl. Pohl.): szokás.
 tábor: tábor.
 tajtk: tajték.

terem (Besedy a Dumy 2:147):
 terem.
 teremtettovat': teremtetéz.
 teštk (Vö. Nyr. 23:134): tessék.
 úvoda (Bars m.): óvoda.
 vojatuje sa (Zát. 98 l.): vajúdik.

Ide tartoznak végül a honvéd-katonai műszók, mint: *suroňšij*, *váltekerč*, *hadnad'* stb. és egyes keresztnevek, mint:

Jánoš (mint vezetéknev: Jánošik).
Ferenc (mint vezetéknev: Ferienčik).
Šándor, *Pišta*, *Árpád* stb.

VALLÓ ALBERT.

Tót elemek a palócok nyelvében.

Szécsény mezőváros Nógrád megye közepén fekszik, lakói tisztán magyarajkúak; messze északon, Losoncon kezdődik a tótok vidéke, északkeletre Turopolya még távolabb esik, délnyugaton Lúcin szintén. Losonc, Turopolya és Lúcin között jókora területen laknak a szécsényvidéki palócok. Losonc magyarajkú lakói szintén palócok, ezeknek nyelvét azonban erős próbára tette és teszi ma is a közvetlen tót hatás; de a messze fekvő, a tótsággal közvetlenül nem vagy ritkán érintkező Szécsény és vidéke palócinak nyelvében is vannak tót elemek, természetete szerint átalakítva, pl. a magyar *csevica* a tót *st'avica*-ból alakult (savanyúvíz), meglepő népetimológiai átalakításon ment át ugyanebből a tőből képezve a magyar *csavirga* szó, mely a hitvány bort fejezi ki,* más vidéken *csaviszka*, *csavicka* alakban hallható.

Hogy kerültek ezek a tót szavak a palócok nyelvébe? Nem mindennapos érintkezés útján, hanem inkább csak az országos vásárok alkalmával. Ilyen országos vásár körülbelül tíz van Szécsényben, s ezekre — különösen a régebbi időben — siettek a vásárt szerető és élelmes tótok. Losonc vidékén gyakran hallottam emlegetni épen ilyen emberektől *Szeccsán*-t, a hol kereskedő- és iparostótok, de gazdaemberek is sokszor szép összeg pénzt szereztek árúikért. Bognár, szitakötő, kefekötő, gyolcsos, gyümölcsös stb. tótok tömegesen fordulnak meg vásárainkon, nem is említve az üveges- és a drótostótokat, akik majd minden héten megtisztelik nemes városunkat látogatásaikkal. Ismeretes mindenütt az utóbbiak ezen kiablómódja: Áblakot csinálnyi áblakót... Édínyt drótozni ásszunyók!...

Az aratás beálltával egy-két uraság mindig akad, aki tótokat alkalmaz az aratásnál, gépelésnél; ezek az egész héten szakadatlanul tartó mezei munka miatt nem igen jönnek ugyan be a városba, de a vásárnapot és ünnepnapot nagyrészt Szécsényben töltik.

* Ha nem tollhiba v. hibás olvasat *csavirga* helyett (a MTsz. egyetlen 1840-i hevesmegyei kéziratból idézi).

Az érintkezésnek ezen említett módjai azok, amelyek a tót szavaknak a szécsényi palócok nyelvébe való férközését lehetővé tették és előmozdították; nagy részük azonban azon a csatornán keresztül jut népünk nyelvébe, mely az egész haza különböző nyelvjárás-területeit összeköti, s mely lehetővé teszi, hogy még a legtávolabbi, sőt legmagyarabb vidékek nyelvébe is jut egy-egy, olykor több szó is.

A palócok nyelvében olyannyira gyakori kicsinyítőképző használatát is (-ka, -ke) részben tót hatásnak tulajdonítom, mert a tótban is gyakran használják, nem mindig kicsinyítő értelemben hanem gyakran előtérbe lép a képzőnek eszközt, tárgyat jelentő értelme, pl. *sopljak* = taknyos, *sopljačka* = zsebkendő (mintegy taknyoska); losonci ember *szopljácská*-nak mondja gyakran a zsebbevalóját. — Más nyelvjárások lakóinak különösen hangzik bizonyára, mikor hallja a palócot: »Hová méc gyerécske, gyere ide, kápsz kinyérkét, oszténg elménőnk a szállócskébe Pistikával!« A tótból átvett szavak legtöbbje ilyen -ka, -ke képzővel van ellátva, pl. *bábká*, *báriká*, *bútká*, *csipérke*, *fláská*, *kácámájká*, *vótká*, *szakácská*, *tálicská*, *pipiske* stb.

Tót szavaink között találunk egy csomó igét, pl. *trépal*: összevissza beszél (*trépat'*), *kráslyog*: lomhán lépeget (*krošnit'*), *měrnýákol*: jajgat (*mřnkat'*); *buviškál*: alszik (*buviškat'*); *povědál*: beszél (*povědat'*). Ilyenek még *bozsékol*: jajgat (*božekat'*, tkp. Istent emleget; vö. *istenget* MTsz.), *hándrikol*: gyorsan beszél (*handrkovat'*) stb. Tulajdonságneveink közül tót eredetre mutatnak a következők: *páskortá*: torkos (*paškrtnj*); *povályács*: csavargó (*povalač*); *rápos*: ragyás, himlőhelyes (vö. tót *rapavj*); *Bozsémaj Jankó*: gyáva, mindig Istenhez fohászkodó ember gúnyneve. (*Bože moj*: Istenem!); *pázsára*: torkos (*pažerák*). *Morotvá*: az Ipoly folyónak egy holt ága, (tótban: *mřtvá voda*: holt víz). Tót eredetűnek vélem *svándra* (rosszéletű lány), *condra* (rendetlen külsejű), *bojnyik* (ügyetlen) mellékneveinket is.

Foglalkozásneveink közül az *ár* végűek tótból valók, — ez ismeretes dolog, pl. *kollár* stb. (Losoncon a kéményseprő a magyaroknál is: *kominár*.) Tót szó *kupec*, aki lóval kereskedik (tótban is *kupec*!)

Állatnevek közt: *báriká*: bárány (*barika*); *pusi*: disznó (*puša*); *duťká*: bűdösbanka (*dudek*). Növény nevek: *csipérke*: gombafaj neve (t. *pečarka*!), *csorbóká*: útszélifű egy fajtája (t. *čorbak*): *páponc*: kúszó gyom (t. *pupěnc*!)

Ruhaneműek nevei: *szakácská*: kötény (t. *sakačka*), *kacámájka*, *kacámájko*: parasztasszonyok fölöltője, máshol *kacabajka* (t. *kacabajka*).

Étel-italneműek nevei: *ganca*: szaggatott csusza (t. *ganca*); *csevica*: savanyúvíz (*št'avica*); *vinkó*: bor, különösen a rossz bor (*vino*, *vinko*!); *vótká*: pálinka alja (*vodka*: vizecske, gyöngé pálinka.)

Eszköznevek s egyebek: *sáráglyá*: kocsirész (*šaragľe*); *tálicská* (*tálicek*); *komorá*: kamara (*komora*); *sirány*: bögre (*širáň*); *fláská* (*flaška*).

Pótlások.

Valló Albert összeállításának, bár nagy szorgalommal készült, érezhető hézagai vannak. Hiányzik belőle pl. néhány olyan elterjedt szó is, minő a *svihák* (vö. Sim. MNyelv² 84) vagy *pucováľ*. Bátorodom tehát kiegészítésül a következő egyeztetéseket közölni (tót adataimat Jancsovic's szótárából vettem):

apoka-kő, homokkő (Gömör m. MTsz.): tót *opuka*: darázs-kő.
babrál: t. *babrat'*, — s a *babrál* igéből való a *babra*.

»*bojszáľ*, *bojszint*, hederit, pl. *oda se bojszáľ*« (Halas Nyr. 14:285); nyilván csak ebben a szólásban használják, tehát nem egyéb, mint a tót *neboj-sa*, ne félj! (Az *-ľ* s a *bojszint* csak népetimológia és analógia terméke.) Vö. még a vajdahunyadi vár egyik tornyának *Nyebojsza* nevét.

buda: t. *buda* (vö. Mikl. Fremdw.).

budár, árnyékszék: t. *budár*.

cerkő: 1. zsidó templom MTsz. (Beregben ,orosz templom' h. is); 2. nádkunyhó MTsz.: t. *cirkev*: templom.

cikula: betoldott bórdarab; a vége tótos; vö. t. *cvikel* < ném. *zwickel*.

csapica: konty; t. *čapica*: sapka.

csárna, *cserne* a. m. fekete, l. NySz., MOklsz. — keleti tót *čarna* (Melich Nyr. 29:271).

domika, *domikát*, *dēmikát*, túrós leves; t. *d'emikát*, túrós leves.
dosztig: t. *došt'*: elég.

dörögő, murva, kavics (Fehér m. MTsz.): vö. morva-cseh *těrazg*, *kleines*, spitzes Gestein (Archiv für slav. Philol. 15:454).

duduskám (a. m. kedvesem, lelkem, MTsz.): t. *dúška*: lélek.

hapkálkodik, kipked-kapkod (Rozsnyó, MTsz.): *hapkát'*, tapogat sötétben.

homojka: gömbölyeg turo (Győr m. MTsz., Érsekujváron is): t. *homuolka*: gomolyka, *homol'a* (vö. *gomolya*).

hunya, *szőr-hunya* NySz. t. *huňa*: abaposztó.

karton: t. *kartún*.

kocperd: t. *kocprd*: gyilok.

korec, véka (Kassa vid. MTsz., a dunántúli *karc* alak < szlov. *koríc*, ein Schöpfgefäss; Getreidemass, ein Viertel): t. *korec*, véka.

kucik, *kuckó*: t. *ku'ik* szögletke, *ku'* szöglet.

kura farkatlan tyúk: t. *kura*: csirke.

laska: t. *laška* metélt tészta (horv. *lapša*).

lézeng, vö. t. *lezját'*: kullog, mászik, sompolyog.

lilik, charadrius, vö. t. *lelek*, tarkagém (vö. szerb *lelek* gölya stb.,

l. Mikl.: EtWb.).

maláta: t. *mláto*.

merkác (*merkács*?), sárgarépa NySz.: vö. t. *mrkev*.

murva: t. *mrva* (de a szlovénban is van *mrva*).

pampuska: farsangi fánk: t. *pampúška*.

permonnyik: kis természetű ember; »*bergmännchen*« Greguss Á. megjegyzése Nyr. 8:565. — nyilván tót alakban.

pesztonka: t. *pestúnka* (Mikl. is).

peták: t. *pjeták*.

prósza, vö. t. *proso*: köles.

pucovál: t. *pucovat'*.

sár-kerép, apró vad lóhere MTsz. — vö. »Dut-kóró: *Trifolium Melilotus officinalis* . . . Egyébütt *sár kerép* a neve, azaz *sárga kerép*, mert tótul a lóherét *konski krep*-nek nevezik« (Kassai: Szókönyv 1:460). A tót szótárban nem találok. Négyesy L. másképp magyarázta l. Nyr. 16:94, 126.

selma (és *selmák*): t. *šelma*: kópé, gazember.

selyp: t. *šeplavi*?

škára (vén *škára*) vö. t. *škareda*: rútság; *škara*: repedék.

skulyó: bandzsál.

suhanc, vö. t. *šuhajec*, *šuhaj*.

susták sextarius NySz. kétgarasos MTsz.: t. *šesták*: hatos Mikl.

svihák (szájhős Nyr. 5:91): t. *švihák*: piperkóc.

szatyor: t. *soťor*.

szalajka, »Mátra vid. a. m. hamuzsír« CzF., vö. cseh *solajka*, *salajka*.

tragács: t. *tragáč* (az osztrák némettségben is, pl. Stájerországban: »*der Tragatsch*: Schubkarren«, Roseggers Heimgarten 4:877).

vidla: t. *vidli* (a köznyelvi *villa* a szl.-horv. *vilâ* átvétele).

zerna: öz (csak Comenius Januájában) — t. *srna*, öz (l. Melich Nyr. 29:271). — Ettől nyilván külön eredetű, de talán szintén szláv szó a zalai és somogyi *zërna*, *zërnya*, *zsërna* zöldesszürke, ordas; szürke macska, de honnan való? (vö. horvát *žerav*, szürke ló?)

SZENTTAMÁSI JÁNOS.

MAGYAR ELEMÉK A MÓCOK NYELVÉBEN.

A mócok az erdélyi Érchegység keleti lejtőjén az Aranyos folyó völgyében azon területen laknak, mely Gainától és Kurkubetától egészen Lupsáig terjed el. Ezen a területen nagy tömegben élnek, több nagy községet alkotva: Bisztra, Csertés, Topánfalva, Szekátura, Albák, Nyágra, Szkerisora, Vidra, Ponor az Aranyos balpartján; Szohodol, Kerpenyes, Abrudfalva, Abrudbánya (város), Karna, Bucsum és Verespatak községeket az Aranyos jobbpartján.

E helységekben, Abrudbányát, Verespatakot és Topánfalvát kivéve, a népesség tiszta oláh. Számuk 52,217-re rúg, míg a köztük lakó összes magyarok száma 3260 (a németeké 210).

A mócok régebben hajfonatot viseltek, még most is látható itt-ott egy-egy öreg ember hátán a leeresztett hajfonat. Valószínűleg a hajfonattól, melyet — megkülömböztetőleg az asszonyok *chicá* vagy *cioc*-jától, — *moț*-nak (*móc*, Haarbüschel) neveznek, kapták elnevezésüket is. Egy másik, kevésbé elterjedt elnevezésük *topi* (*copok*, a német *zopf*-tól, mely szintén hajfonatot jelent). Ez az elnevezés inkább az Aranyos balpartján lakó mócokat illeti meg.

A mócok általában középtermetűek, hosszúkás -tojásdad, határozott arckifejezéssel; hajuk barna vagy gesztenyeszínű, ritkán szőke, homlokuk széles, szemük gesztenyebarna vagy kék, álluk pedig hegyes. Járásuk ringós, kissé előrehajlott, ami a sok hegymászás eredménye.

Jellemükre nézve szívós természetűek, kevésbeszédűek, komolyak és őszinték, de az idegennel szemben bizalmatlanok és gyanakodók. Békés, türelmes és vendégszerető emberek, de a sértést el nem felejtik; haragtartók, sőt bosszúállók is, ha jogaikat sértik. Igen szeretik szabadságukat és az igazság előtt meghajolnak. Nagyon ragaszkodnak az ősi szokásokhoz és nyelvükhöz, úgyhogy igen nehezen és ritkán tanulnak meg más nyelvet.

Fő jellemvonásuk a komolyság és a bizalmatlanság; a munkásság és a kereskedői élelmesség; a családi életben az erkölcsiség, egyházi életükben a mély vallásosság, állami életükben a törvények és hatóságok iránti tisztelet.

A nyelv tekintetében is konzervatívok lévén, sok régi vonást őriztek meg, pl. a *rotacizmust*, vagyis az *n* s ritkán az *l* hangnak két magánhangzó között *r*-re változását. Az idegen hatások közül a mócok nyelvére leginkább a magyar gyakorolt és gyakorol mélyebb befolyást.

A mócok fő foglalkozása a *marhatenyésztés*, de méginkább a *fakereskedés* és a bányahelységeken a *bányászat*. De *mesterségeket* is űznek.

A férfiak viselete, — a szűk, oldalt varrott nadrág és a nadrágban övezett ing — valamint az a körülmény is, hogy a mócok nyelvében igen nagy mennyiségben fordul elő a magyar elem, azt a véleményt keltette a magyar tudós körökben, hogy a mócok székely eredetűek, vagyis eloláhosodott székelyek.

Nem lehet tagadni, hogy a mócok nyelvében sok a magyar elem. Ez a körülmény úgy magyarázható, hogy a mócok iparos és kereskedő nép lévén, faipart űznek, különféle faedényeket és zsindelet készítenek, épületfákat bárdolnak és abroncsozással, szűcsmesterséggel és állatkereskedéssel foglalkoznak. A dézsákat, csebreket, abroncsokat és egyéb portékát apró lovaikra vagy magas kerekű kocsijaikra rakják s így látogatják nemcsak az erdélyi falvakat és vásárokat, hanem a magyarországiakat is, s enm ritka eset, mikor a »csebres-mócok« a magyar pusztán keresztül egészen Debrecenig, Kassáig, Szolnokig, Szegedig, sőt Fehértemplomig is eljutnak. Az állatkereskedők is eljárnak a magyarországi nagy vásárokra. Ilyképen a magyarsággal való érintkezés mindennapi. Nem csekély befolyással lehetett a mócok nyelvére a bányahelységek magyar lakossága is. Ebből magyarázhatni péld. hogy Verespatakon és részben Kerpenyesen és Szohodolon felszólításokban és kérdésekben nem a második személyt, mint mindennütt az oláh nyelvben, hanem a harmadik személyt használják, mint a magyarban. Míg a többi oláhok azt mondják: Dumnia ta unde *duci* (második személy) copilul? (maga hova viszed a gyereket?), addig az említett helységeken így fejezik ezt ki: Dumnia ta unde *duce* (harmadik személy) copilul? (maga hova viszi a gyereket?).

Az átvételek legnagyobb részben oly közönséges magyar szókra szorítkoznak, melyeket a Királyhágón inneni oláh nyelv-

ben is mindenütt megtalálunk. Olyan sajátosságos szókinszre, mely a székelységet jellemzi, a mócok nyelvében nem akadunk; a székely tájnyelvnek semmi nyoma. Annak, hogy a mócok eloláhosodott székelyek, ellene mondanak a helységnevek is, melyek mindenütt szláv vagy oláh eredetűek. A havasok, hegyek s a vizek nevei szintén szláv vagy oláh származásúak.

Magyar elnevezésre utalnak: *Ordîncuşa* (ördögös), egy vad patak Szkerisorán; *La nemîişii* (a nemeseknél) *La homnoji* (a hadnagyoknál) két domb Vidrán; Szohodolon egy kisebb hegy neve *Dealul lepedentui* (lepedőhegy), úgy szintén Bucsumban van egy hegy *Hărăguşul* (haragos) névvel; továbbá Szohodolon egy forrás neve *Feredeu* (feredő) s annak a patakknak, mely Verespatakról folyik és a kerpenyesi patakba ömlik, *Foieş* (folyás) a neve. Ez elnevezések azonban alig jöhetnek számba a szláv és oláh eredetű elnevezésekkel szemben.

Ha a székelyek alapították volna a mócok lakta községeket, egy-egy község- vagy határnévben, a vizek, hegyek, havasok, erdők stb. neveiben fennmaradt volna a székely nyom. (Vö. Moldován Gergelytől Alsó-Fehér vármegye monográfiáját.) De nincs kizárva, hogy a mócok magukba olvasztottak kisebb magyar telepítvényeket. Adatokkal azonban bebizonyítani nem lehet.

Ha vizsgáljuk továbbá a család- és keresztneveket, szintén csak csekély számban találunk magyar eredetű vagy magyar képzéssel ellátott neveket, pl. *Ancău* (ău az oláh nyelvben a magyar vég ó-ból lett), *Andreş* (András), *Aranyosi*, *Ardeu* (eu a magyar ő-ből), *Astăluş* (Asztalos), *Ban* (Bán), *Barna* (Barna), *Balta* (Balta), *Bica* (Bika), *Birău* (Biró), *Cătană* (Katona), *Dancin* (Dáncs), *Dărăbanţ* (Darabant), *Dudaş* (Dudás) *Fărcaş* (Farkas), *Feier* (Fehér), *Fodor* (Fodor), *Găldău*, *Giurca* (Gyurka), *Goia* (Gólya), *Grof*, *Gabor*, *Gomboş*, *Hărăguş* (Haragos), *Hăiduc* (Hajdu), *Iambor*, *Indreş* (András) *Joldiş* (Zsoldos), *Lăslău* (László), *Micşa* (Miksa), *Mateuş* (Mátyás), *Napău*, *Nemeş*, *Potinteu*, *Raş* (Rác), *Şipoş* (Sipos), *Socaciu* (Szakács), *Suciu* (Szűcs), *Tătar*, *Tobiaş*, *Tomuş*.

A magyar nyelv befolyása az oláh nyelvre két időszakban érvényesült.

Az egyik időszak régibb s befolyása általánosan érezhető az egész oláh nyelvre. Ez igen tekintélyes és fontos tényező volt a nyelv képződésében és gyarapodásában, mert nem csak szavakkal gazdagította a nyelvet, hanem néhány képzővel is.

A második még ma sem szűnt meg és nem is fog megszűnni, amíg a magyar és az oláh nép érintkezni fog egymással.

A mócok nyelvében található magyar elemeket szüleimtől és gyermekkori játszótársaimtól tanultam meg s most is, ahányszor érintkezem a móc világgal, ilyen szóanyaggal élek, ez különben a félreértés kikerülése végett szükséges is.

A magyarból átvett oláh szavak hangtanát mellőzöm, mert azt behatóan fejtegette Alexics György Magyar elemek az oláh nyelvben című munkájában (l. Nyr. 16. és 17. k.). A móc átvételek is ugyanezen keretben mozognak.

Az oláh szavak leírásában a tiszta fonétikus írást használom.

Az előforduló hangok jelei:

oláh	magyar	oláh	magyar	oláh	magyar
a	= á	gh	= g*	p	= p
ă**	= torokhang	ghî	= gy	r	= r
b	= b	h	= h	s	= sz
c	= k	i	= i	ş	= s
ce, ci	= cs	î**	= torokhang	t	= t
ch	= k*	j	= zs	ţ	= c
d	= d	l	= l	t'	= ty
d'	= gy	l'	= ly	u	= u
e	= ë	m	= m	v	= v
ë	= é	n	= n	z	= z
f	= f	ñ	= ny	ï	= rövid i
g	= g	o	= o	ũ	= u

abrac (∩∟***): *abrak*. Használatos a szekeresek nyelvében. *Am dat abrac la cai*: abrakot adtam a lovaknak. Egyformán használatos az oláh egyértékes *oväs* is.

abracăluësc (∩∩∩∩∩): *abrakol*; *abracăluëşte cai*: megveri, megostorozza a lovakat.

abros (∩∟): *abrosz*.

acar (∟∩): *akár*; *acar-că*: akárhogy, *acarcinë*: akárki, *acarë*: akármí; *acar* = *batâr*: bator. Igen használják.

Acar păcat, acar ba

La badea gură-i-oî da;

akár véték, akár nem, kedvesemnek csókot adok.

* e és i előtt.

** L. e hangok elemzéséről Philol. Közl. 29:259.

*** Ezek a jelek itt nem jelölnék rövideiséget és hosszúságot, hanem csupán hangsúlytalan és hangsúlyos szótagokat.

acău (∪∟): akó.

*Cinsti vëi pe tatăl tău?
In toată ziua c'un acău:*

tisztelni fogod atyádat? Minden nap egy akóval. (A cigány gyónása.)

ad'imant (∪∪∟): gyémánt. Făt-frumos pusă potcoavă de ad'imant pe cal și să sui pe muntelă de uiagă: gyémánt patkókat veretett lovára és felmászott az üveghegyre.

alăș (∪∟): állás. A sok magyar jelentése közül a mócok nyelvében csak az *écha faudage* jelentés él.

alcătuieșc (∪∪∪∟): alkot. Az irodalmi nyelvben is használják.

aldăș (∪∟): áldás. Că sămînăturî frumoase avem, aldășul lui Dumnezeu nu altceva: mily szép vetéseink vannak, Isten áldása, nem egyéb.

alduieșc (∪∪∟): áld. A szó az egész magyarországi oláh-ságban járatos.

O baie vercheșenească
Dumnezeu te *alduieșcă*:

oh, verkesi bánya, Isten áldjon meg téged. Mint köszöntés mindennapi. *Dumnezeu te alduieșcă:* Isten áldjon meg. Pejorativ *alduieșc:* szid, átkoz.

aldămaș, adălmaș (∪∪∟): áldomás. »Áldomást adni« vagy »áldomást inni« szokásban van minden adás-vevés alkalmával az alsóbb osztályban.

alcăuieșc (∪∪∟): ácsol, régibb: ácsol. Din lemnul asta am să alcăuieșc cîubere bune: e fából jó csöbröket fogok ácsolni.

alësh (∪∟): les.

alëshuieșc (∪∪∪∟): les[ni]. Mind a kettő a magyar *les* szóból prothetikus *a*-val.

amistuiășc, amănistuiășc (∪∪∪∟): enyészt (vö. NySz.). A'amis-tuit baniș de el: elrejtette a pénzt előle. Unde s'o amănistuit copilul acela? Hol rejtőzködött (merre enyésztődött el) az a gyerek?

angliuș (∪∪∟): ánglius (angol). Steampurile dela Valea-Dosului le-or cumpărat angliușii: a 'valeur-dosului zuzókat (zúzdát) az angolok (t. i. egy angol társaság) vették meg.

arăduieșc (∪∪∪∟): ered. Vaca arăduieșc lapte: a tehén teje *ered*, indul. *Cînd urmează ploaie după secetă, arăduieșc isvoarăle:* mikor száraz idő után eső következik, a források vize megered. *Mă arăduieșc cătră satul meu:* eredek (indulok) falum felé.

Ardeal, Ard'al (∪∟): Erdély.

ardemleșc, ardemleșc (∪∪∪∟): érdemel. Copilul bun ardem-lește (ardemelește) să fie laudat: a jó gyerek megérdemli, hogy dicsérik.

arñeu (∪∟): ernyő. A mócok mikor útra indulnak dézsák-kal megrakott szekereikkel, vászonból készített *arñeu* (ernyő)-vel takarják be.

arșau (∪∟): 1. ásó. — 2. a kártyajátékban az *alsó*.
astăluș (∪∪∟): *asztalos*. *La noi sînt mai mulți astăluși decît în tri sate*: nálunk több asztalos van, mint három faluban együtt. Ebből: *astăluși* (∪∪∪∟∪): *asztalosmesterség*.

badocă (∪∟∪): *bádóg*.

băgău (∪∟): *bagó*.

baïu (∟): *baj*. *Ce baïu ai?*: mi bajod van? *Ce baïu am eu de el!*: mit törődöm én velem! (mi bajom velem!).

bălgătag (∪∪∟): *balgatag*. 1. együgyű, ostoba; *Ce-ai făcut bălgătagule?*: mit csináltál ostoba? 2. koldus, nyomorék.

băișag (∪∪∟): *bányászság*. *Slabe băișaguri*. *Vai de noi băieșii, n'avem nici o căpătare*: Gyenge bányászság! Jaj nekünk bányászok, nincs semmi keresetünk.

bănat (∪∟): *bánat*. *Acum nu vă fie cu bănat, să vedem ce zestre are fata*: ne vegyék rossz néven, lássuk milyen hozománya van a lánynak.

De jele si de bănat

De tri zile n'am mîncat:

a bútól és bánattól három nap óta nem ettem. Közkeletű, valamint az irodalomban is.

bănuieșc (∪∪∟): *bán*. *Mî-o murit fătura, rău îmi bănuieșc de ea, că era tare isteata*: leánykám meghalt, nagyon bánom, mert ügyes volt. *Îmi bănuieșc de cîsme să le port prin tîna asta*: sajnálom a csizmámat ilyen nagy sárban viselni.

barnă (∟∪): *barna* (ökörnév).

bărnaciū (∪∟): *bárnás*.

Bate-l Doamne cuî nu-î place

Gura de fată bărnace:

Verd meg Isten, ki nem szereti a barna lányt megcsókolni.

barșon (∟∪): *bársony*.

bășaduieșc (∪∪∪∟): képzés a magyar *beszéd* szóból. Jelentése: valaki vagy valami után kérdezősködni, tudakolni.

batăr (∟∪), *batărîș* (∟∪∪): *bátor*, *ámbátor*. Használják fölkiáltásokban is: *Batăr-batăr rău om*; *batărîș rău om*: mégis rossz ember az!

Beciū (∟): *Bécs*. *Merge 'n Beciū după berbeci*: Bécsbe megy herbécset megvenni.

băcinălt (∟∪∪): *bécsinált*. (Eingemachtes.)

bechăș (∟∪): *bekes* (felső ruha).

bělfeie (∪∟∪): *bělfa* (die Heuleichse, aufwärts laufender Teil eines Joches).

bělėj (∪∟): *béllés*. *Belej de miel*: báránybéllés.

bělécruieșc (∪∪∪∟): *béllel*. *Bundă belecruită cu lup*: farkassal béllelt bunda.

bělînji (∪∟): *bilíncs*. *Taci nu plînge, că vin jendarii și*

te bagă 'n belinji: hallgass, ne sírj, mert jönnek a zsandárok és bilincsbe vernek téged.

bêşug (∪∟): bőség. *Din darul Domnului avem în anul acesta poame din bêşug*: az Úr áldásából az idén van gyümölcsünk bőségesen.

bêrbînța (∪∟∪): berbince.

bêteag (∪∟): beteg. Ebből: *betegos*: beteges.

(*mă*) *bêtējesc* (∪∪∟): *betegszik*. *Femeie bêtējită*: beteg-ágyas, gyermek-ágyas asszony; *să bêtējestē* (asszonyról): szül.

bêt'êşug (∪∪∟): betegség.

bică (∟∪), *bic* (∟): bika.

bicū (∟): becs.

biceş (∪∟): becsűs.

bicūlulēsc (∪∪∪∟): becsül. *Păşunea or bicūluit-o biceşii în tri zloți de-arjint*: a legeltetést három ezüst pengőre becsülték a becsűsek.

bintătulēsc (∪∪∪∟): büntet.

bir (∟): bér. Nemcsak a mőcoknál, hanem az egész oláh nyelvben igen elterjedt szó. *Bir de drum*: útbér; *bir de pădure*: erdőbér. *Sînt sătul de birurî grele*: megúntam^s a súlyos béreket.

birău (∪∟): bíró. Úgy e szót, valamint összetételeit: *solga-birău*: szolgabíró, *iarăşbirău*: járásbíró és *fibirău*: főbíró, a törvénykezés vitte be az oláh nyelvbe. Igen elterjedt szó a népköltészetben. — *birăiță* (oláh képzés): bíróné.

biriş (∟∪): béres.

birulēsc (∪∪∟): bír; legyőz. *Cel măi tare biruie pe cel măi slab*: az erősebb legyőzi a gyengébbet.

bitang (∪∟): bitang; törvénytelen gyerek. *Umbă de bitang încoaci şi 'ncolo*: bitangul jár ide-oda.

bităngălēsc (∪∪∪∟): bitangol.

bi'erău (∪∟): betyár. Járja, mint lónév is: *bêt'ar* (∟∪).

bizulēsc (∪∪∟): biz(ik). *Mă bizulēsc în tine, că te ştiu om de omenie*: bizom benned, mert becsületes embernek tudlak.

bobir (∪∟): babér. *Frunză de bobir*: babérlevél.

boboanē (∪∟∪): babona. Ebből: *boboănēsc* (∪∪∟): babonáz. *I-o dat boboanē*: babonát (varázsszert) adott neki. *L-o boboănit, sa nu poată ūbi altă fată*: megbabonázta, hogy más lányt ne tudjon szeretni.

bagajē (∪∟∪): bagázsia.

boaghē (∟∪): boglya.

bogoriē (∪∪∟∪): bagaria.

... Şi cişme de bogorie

Să-mi fi dragă numaî mie:

bagaria csizmát (is veszek), hogy csak nekem légy kedvesem.

boit (∟): bojt. *Si purta o şapcă cu boit de aur cît pumnul*: sapkát is viselt' ökölnyi arany bojtjal.

boc (∟): bak a kocsin; továbbá a rövidere vágott fa.

Am pus doi bocî în sobă: két *bakot* (rövid fát) tettem a kályhába (tűzre).

boconciü (◡◡): *bakancs*. Ezelőtt negyven-ötven évvel a mócok nem ismervén a csizmát, a gazdagabb emberek bocskor helyett bakancsot viseltek.

bolund (◡◡): *bolond*. *Casa bolunziilor*: bolondok háza. Ebből: *bolunzesc* (◡◡◡): *bolondul*. Szintén a *bolund*-ből képződött a *bolunzië* (◡◡◡◡): *bolondság, eszteleenség* szó is. *Ce bolunzie în cap la el*: milyen nagy bolondság van a fejében.

bolunșag (◡◡◡): *bolondság*. Csak elvétve hallható.

borbiü (◡◡): *borbély*. Csak újabb időben került a nyelvbe.

bord'ëü (◡◡): *borbély*. Egy kis kunyhó, amely télen át a cigányoknak szolgál lakóházul.

boritaș (◡◡◡): *borítás*. *Pun boritaș pe cizme*: borítást teszek a csizmára.

boritëc (◡◡◡): *boríték*. Jelentése ugyanaz, mint az előbbi szónak.

bornëü (◡◡): *bornyú*.

Vai săraca cătana

Cînd îi vine porunca

Ja borñeul pe spinare

Și pleacă la drumul mare:

jaj a szegény katonának, mikor jó a parancs, hátára veszi a bornyút és indul a nagy útra.

borviz (◡◡): *borvíz*. A mócok nem igen isznak bort borvíz nélkül. Borvíz alatt csak a borszéki savanyú vizet értik, melyet a székelyek (*borvizari* név alatt ismeretesek) hoznak.

borzoș (◡◡): *borzas*. *Nevastă cu capu borzoș*: borzas fejű menyecske.

bosorcaië (◡◡◡◡): *boszorkány*. A nép azt hiszi, hogy a *bosorcaiile* (boszorkányok) nyúllá átalakulva elveszik a tehének tejét.

buduluïesc (◡◡◡◡): **búdol?* herumsuchen, genau durchsuchen. *Am budulit toată casa și n'am aflat colopul*: átkutattam az egész házat, de nem találtam a kalapomat.

bud'igăi (◡◡◡): *bugyigó*.

buïguïesc (◡◡◡): *bolyg*, félre beszél. *Om buïguït de cap*: zavart (fejű) ember.

buïgătuïesc (◡◡◡◡): *bolygat*. Szintén csak a fenti jelentésben járja.

bulciü (◡): *bülesü*; vásár, országos vásár. A heti vásár azonban csak: *tîrg, tîrg de săptămînă*.

bumb (◡): *bomb* (a székelyeknél), *qomb*. Ebből *bumbuliü* (◡◡◡): kerekes, kerék.

Am o mîndră grășulie

Și la față bumbulie:

van egy kissé kövér kedvesem, arca kerekes. Továbbá: *îmbumb* (◡◡): begombol és *dësbumb* (◡◡): kigombol.

bundă (ㄥ): *bunda*.

bundaș (ㄥ): *bundás*. (Kutyánév.)

buntuzuiesc (ㄥㄥㄥ): *bontoz?* *Buntuzuiesc casa*: felbontom a házat. *Buntuzuiesc în casă*: a házban mindent össze-vissza hány, vagy kizozza a bútorokat, pl. mikor meszelnek.

burcuș (ㄥ): *burkus*.

burzuluiesc (ㄥㄥㄥ): (föl) *borzol*(ódik), *berzenkedik*, *fölkondorodik*; átvitt értelemben: *haragban van*, *haragszik*. *Eară sunteți burzuluiști?*: megint haragban vagytok?

cănciău (ㄥ): *kancsó*.

căpăluiesc (ㄥㄥㄥ): *kapál*.

căpău (ㄥ): *kopó*, *vadászkutya*.

capătă (ㄥ): *kapta*, *kaptafa*.

căput (ㄥ): *kaput*, *căput de lână*: gyapjúkabát, *caput de pînza*: vászonkabát, *căput de vară*: nyári kabát, *căput de iarnă*: téli kabát.

cătană (ㄥㄥ): *katona*.

De unde *cătana* pleacă

Rămîne casa săracă:

ahonnan elindul a katona, marad a ház szegényen. Ebből *cătănă* (ㄥㄥㄥ): katonaság és *cătănesc* (ㄥㄥ): szolgál (mint katona); *cătăneste* (ㄥㄥㄥ): *katonásan*.

căuaciău (ㄥ): *kovács*.

căciău (ㄥ): *csákó*.

căciău (ㄥ): *csáklya*.

căngău (ㄥ): *csángó*: vándorlegény.

călău (ㄥ): *csaló*. *Ferește-te de călăi*: kerüld a csalókat.

cămpaș (ㄥ): *csámpás*.

cărdăș (ㄥ): *csárdás*. *Joacă cărdășul*: csárdást táncol.

Umblă cărdăș: feszesen, büszkén jár.

căhăluiesc (ㄥㄥㄥ): *csahol*. *Măi tacî din gură, nu tot căhăluî atîta după mine*: hallgasson már egyszer a szád, ne csaholj annyit utánam.

căluiesc (ㄥㄥ) és *încăluiesc* (ㄥㄥㄥ): *csal*.

călușag (ㄥㄥ) és *încălușag* (ㄥㄥㄥ): *csalság*. MTsz.

cend'ê és *cendes* (ㄥ): *csendes* (ökörnév).

chehă (ㄥ): *keh*. A lovakról mondják.

cheheș (ㄥ): *kehes*. Az emberekről csak gúnyosan mondják, hogy kehes, vagy kehe van.

cheltuiesc (ㄥㄥ): *költ*. *Cheltuiesc banii*: költi a pénzt; *cheltuiesc vremea*: költi az időt. Innen vannak még: *cheltuie* (ㄥㄥㄥ) és *cheltuială* (ㄥㄥㄥ): *költség*.

chelușag (ㄥ): *költség*. Átvitt értelemben: *apró dolgok*, *csecse-becse*.

chefă (ㄥ): *kefe*, *chêfăluiesc* (ㄥㄥㄥ): *kefél*. *Chefeluiesc hainele*: kikeféli a ruhát. Más értelemben: *Pe Nuțu l'or chefe-*

luit bine la făgădău: Nucut (Jánost) jól megkefélétek (megverték) a fogadóban.

chêneș (∟∟): *kényes*. Újabb átvétel, mely azonban erősen versenyez a régibb *jingaș* (kényes) szóval.

chepeniag (∟∟∟): *köpenyeg*.

cheșe (∟∟): *kesely* (ökörnév).

chibzuieșc, *chipzuieșc* (∟∟∟): *képzeni*. *Am chibzuit noi*, *că o fi bine așa*: megfontoltuk már, hogy jó lesz így. Ebből: *chibzuirē* (∟∟∟∟), *chibzuială* (∟∟∟∟): *megfontolás*.

chilin (∟∟): *külön*. *Mineă de chin*: külön eszik. *S'o dat de chin de tată-so*: különvált atyjától. Ebből: *dëshilinieșc*, *dëshilind'ieșc* (∟∟∟∟): *különvállik*.

chin (∟): *kén*. *De ar muri să scape de chinuri*: bár meghalna, hogy megmeneküljön a kínoktól. Ebből: *chinuieșc* (∟∟∟): *kínóz* és *mă chinuieșc*: *kínlódik*.

chind'eu (∟∟): *kendő*. A mőcok *chind'eu*-nek nevezik egyrészt a törülkőzőt, másrészt egy díszesebb, szép színes virágokkal szövött, törülkőzőalakú kendőt, mellyel a falakat szokás díszíteni.

chip (∟): *kép*. *Nu-ı chip să scăpăm de bir*: nincs kép (mód) megmenekülni a büntetéstől; *ın chip de om*: emberalakban; *chipul Domnului Hristos*: Krisztus Úrunk képe. *Vorbeste într'un chip și face într'alt chip*: egyképen beszél és másképen csinál. *Chip cioplăt*: (faragott kép) bálvány.

Ebből: *ınchipuieșc* (∟∟∟∟): *képzeli*, tart magáról. *Om ın chipuit*: *dölyfős ember*.

chipeș (∟∟) és *chimos* (∟∟): *képes* (ember), *daliás*, *szép*.

chișbirău (∟∟∟): *kisbiró*.

chischiñeu (∟∟∟): *keszkenő*.

chizeș (∟∟): *kezes*. *Așa-ı, chizeș-fizeș*: úgy van, kezes fizess.

Ebből: *chizeșie* (∟∟∟∟): *kezesség* és *chizeșuieșc* (∟∟∟∟): *jót áll valakiért*.

cigă (∟∟): *csiga*, *csigahenger*.

ciléd (∟∟): *cseléd*. *Din darul Domnului am destui cilezi*, *stau ca curuții pe lângă masă*: az Úr ajándékából van elég gyermekem, úgy állanak mint a kurucok az asztal körül.

ciled, *ciled'uri*: a családtagok összesen, kivéve a családapát.

cinaș (∟∟): *csinos*. Ebből: *cinășel* (∟∟∟): *szépecske*.

A vég -os a magyar *csinos*-ból az *aș* végű oláh szók analogiájára változott át -as-sá a *cinaș*-ban.

cinoș (∟∟): *csinos* (lónév).

cipcă (∟∟): *csipke*.

ciriz (∟∟): *csiriz*.

cizmă (∟∟): *csizma*.

ciontorog (∟∟∟): *csontorog* (béna, l. MTsz.; vö. Nyr. 18: 485, 22: 296). *Plecă și cenușotca ın urma fraților p'on cal ciontorog de un picior*: elindult a hamupipőke is testvérei nyomában egy csontorog lábú lovon.

ciopor (∟∟): *csoport*. *Un ciopor de oi*: egy csoport juh,

un cïopor de porci: egy csoport disznó, *un cïopor de gîște*: egy csoport lúd. A szarvasmarháról nem mondják *cïopor*, hanem *cïurdă*: csorda.

cïorobor (∪∪∪): csör-pör. *Ce cïorobor fac muierile ăstea, gîndesti că-î un cïopor de gîște*: milyen csör-pört csinálnak ezek az asszonyok, azt gondolnád, hogy egy csoport lúd.

cïucur (∪∪): csokor. *Chischineu cu cïucuri*: csokros keszkenő. *Sărăcie cu cïucuri*: cifra nyomorúság.

cïuf (∪): csúf. *Nevoia și cïuful lumii*: a világ nyavalyája és csúfja.

cïufuluיעe (∪∪∪∪): csúfol. *Cïufu cïufuluיעe*: a csúf csúfol.

cïuhă (∪∪): csuha. *Cît ești de frumoașă, ai fi bună cïuha în grîu*: amilyen szégy vagy, jó volnál csuhának a buzavetésben.

cïumurluיעe (∪∪∪∪); (meg)csömörlök.

cïupercă (∪∪∪): cseperke (gomba).

cïurdă (∪∪): csorda. *Cïurdă de boi, de vaci*: ökör-, tehén-csorda. Ebből: *cïurdar* (∪∪): csordás.

cïutuc (∪∪): csutak. *Cïutuc de mătură*: seprőcsutak (használt, rövid seprő). *Cïutuc de păr*: rövid hajfonat.

cocië (∪∪∪): kocsi. *Moșul pleacă la țară cu cocia cu cïubară*: a mőcok elindulnak az országba csebrekkel rakott kocsival.

cociövet'e (∪∪∪∪): kőtyavetye. 1. *Umbă de cociövet'e*: csavarog. *Toată zina umbă de cociövet'e*: egész nap csavarog; 2. *sînt de cociövet'e*: nincs értéke, hasznavehetetlen. *Nu-s boii noști de cociövet'e*: Nincsenek ökreink hasznavehetetlenek.

coh (∪): koh. *Bărbatu mi s'o dus cu coia la coh la Zlagna*:

Férjem elment a kocsival Zalatnára a kohhoz.

colop (∪∪): kalap. Ebből: *colopariü* (∪∪∪): kalapos.

cociș (∪∪): kocsis.

colopaciü (∪∪∪): kalapács.

comed'es (∪∪∪): komédiás.

comîndăluיעe (∪∪∪∪∪): komendál? komandéroz. Jelentése:

1. vezérel; 2. rossz tanácsot ad, félrevezet.

comlău (∪∪): komló. Csak mint kenyérezlesztő.

conc (∪): kankó. Nemi betegség.

conț (∪): konc. *Conț de carne*: húskonc, *conț de hîrtie*: papiroskonc.

copcië (∪∪∪): kapocs. Ebből: *încopciü* (∪∪∪): bekapcsol,

descopciü (∪∪∪): kikapcsol.

copîrșăü (∪∪∪): koporsó.

corcëce (∪∪): denominális képzés a *korcs* szóból. *Să corcëștë*: elkoresosul. Ebből: *corcitură* (∪∪∪∪): korcs.

corbacü (∪∪): korbács. *Dă corbacü la cai*: megostorozza (megkorbácsolja) a lovakat.

corheü (∪∪): korhely.

corhăluיעe (∪∪∪∪): korhelykedik.

corman (∪∪): kormány; kormányvas vagy fa, mely leborítja a felhasított barázdát.

Cîntă puiu cucului
Pe cormanu plugului:

szól a kakuk fia az eke kormányán.

coțcaș (⊥⊃): *kockás*.

creșcăduișesc (⊃⊃⊃⊃): *kereskedik*. *Moșii să creșcăduișesc maî ales cu boi și cu oi*: a mócok különösen ökrökkel és juhokkal kereskednek. Tiszta móc képzés *creșcădat* (⊃⊃⊃): kereskedés. *Marhă de creșcădat*: kereskedésre (eladni) való marhák.

criștañu, criștal (⊃⊃): *kristály*.

culduș (⊃⊃): *koldus*. Ebből: *culduișesc* (⊃⊃⊃): *koldul*.

curuț (⊃⊃): *kuruc*; *umbă ca curuții*: úgy jár, mint a kurucok (ide-oda szalad, futkos).

curvișag (⊃⊃⊃): *kurvázkodás* értelemben.

cuștulușesc (⊃⊃⊃⊃): 1. *kóstol*, ízlel; *sa cuștulușesc para asta*: hadd kóstoljam ezt a körtét. — 2. *kóstál*. *Cît cuștulesc hainele?*: mi a ruhának az ára? mit kóstál a ruha?

cuță (⊃⊃): *koca*; rosszféle asszony.

daruș (⊃⊃): *daru(s)* ökörnév.

dărăb (⊃⊃): *darab*. Ebből: *dărăburășec* (⊃⊃⊃⊃): *darabol*.

Deneș (⊃⊃): *Dénes*.

diplău (⊃⊃): *gyeplő*.

d'ijmă (⊃⊃): *dézsmá*.

dinum-danum (⊃⊃): *dinom-dánom*.

De unde cătana pleacă

Rămîne casa săracă

Dinum-danum și-ai daina:

ahonnan indul a katona, marad a ház szegényen. Csak e dalban hallottam, mint refrént. *Ai daina* a leggyakoribb refrén az oláh nótákban.

d'iug (⊃): *dög*. Annyit jelent mint rest, tunya.

doică (⊃⊃): *dajka*.

dric (⊃): *derék* (a kocsié).

dricală (⊃⊃⊃): *derékaly*.

drot (⊃): *drót*.

dubă (⊃⊃): *dob*.

Bate duba la Curcuba

C'o murit mătușa Juba:

dobot vernek Kurkubán, hogy meghalt Juba néni (gyermekjáték). Ebből: *dubaș* (⊃⊃): *dobos*.

dudă (⊃⊃): *duda*. Hosszú csövet jelent, ritkán gégecsőt, *duda cocoșului*: a kakas gégeje.

duhan (⊃⊃): *dohány*. *Cînd am pipă n'am duhan*: mikor van pipám, nincs dohányom. Ebből: *duhăneșec* (⊃⊃⊃): *dohányozik*, *duhănaș* (⊃⊃⊃): *dohányzó*.

ëclëjië (◡◡◡◡): *eclëzia*.
fat'ol (◡◡): *fátyol*.
fägädäü (◡◡◡): *fogadó*.

Horea bea la fägädäü
 Domnii fug färä hint'eü:

Hora iszik a fogadóban, az urak szaladnak hintó nélkül. Ebből:
fägädar (◡◡◡): *korcsmáros*; *fägädäriță* (◡◡◡◡◡): *korcsmárosné*.

fägädüiësc (◡◡◡◡◡): *fogad. Cine fägädüește mult, nu dă bucuros*: aki sokat ígér, nem szívesen ad. Ebből: *fägädüință*, *fägädüialä* (◡◡◡◡◡): *ígéret*.

fägädaș (◡◡◡): *fogadás. Am venit să-mi dai fägädașul*: jöttem az ígéretért.

färtälüiësc (◡◡◡◡): *fércel*.

föd'ëü (◡◡): *fedő* (couvercle).

felüü (◡): *fele*; *felüü bun*, *felüü rău*; jó-, rossz fajta; *felüü de felüü de oamenî sînt pe lume*: mindenféle ember van a világon; *ce felüü?*: micsoda? *felüü și chip*: mód, kép. *Cercat-o el în tot felüül și chipul să scape, dar n'a putut*: Próbált ő minden módon és képen menekülni, de nem tudott.

felë (◡◡): *fele*, félkupa értelemben.

Tot cu cupa și cu felea,
 Pină rămînsei cu pîlea:

egyre kupával és felével (t. i. ittam), amíg nem maradt rajtam egyéb a bőrömnél.

fëlëhart (◡◡◡): *felhérc*.

fëlëhüiësc (◡◡◡◡◡): *felel*. 1. felel valamiről, jót áll. *Felelüiësc despre aceea, că calul n'are gance*: felelek (jót állok) arról, hogy a lónak nincs semmiféle gáncsja. 2. visszafelel. *Nu îți rușine să felelüiëști mîni-ta*: nem szégyenled magad visszafelelni anyádnak.

fëlelet'üü és *fëleleat* (◡◡◡): *felelet*, felelősség. *Vînd pe feleleat (felelet'üü)*: feleletre (felelősségre) elad valamit.

fëlëșugä (◡◡◡◡): *feleség*; tréfás értelemben.

fëleazü (◡◡◡): *felező* szóból oláh képzés. Az a seprő, melyel a kitaposott gabonát megtisztítják a polyvától.

fëlëzüiësc (◡◡◡◡◡): *felez* (balayer le blé vanné pour le nettoyer des balles).

fëlüta (◡◡◡): *fëlicce*.

fëred'ëü (◡◡◡): *feredő*. Ezen elnevezés csakis a gyógyító ásványfürdőkre vonatkozik. *Mă duc la fered'ëü la Borsec*: megyek Borszékre feredőre.

fëștüiësc (◡◡◡): *fest*; *fëștüiësc lînă, scaune, mese, etc.*: gyapjút, székeket, asztalokat festek. Ebből: *fëștüialä* (◡◡◡◡): *festék* és *fëștüirë* (◡◡◡◡): *festés*.

fëbiräü (◡◡◡): *fëbiró*.

fëler'üü (◡◡): *fillér*.

- filcău* (◡◡): *filkó*; egy kártya és egy kártyajáték neve.
filigorië (◡◡◡◡◡): *filegória*.
finjie (◡◡◡): *findza*.
fioe (◡◡): *fiók*, ilyen értelemben: *fiocul mesii*: az asztal fiókja.
fircăluieşce (◡◡◡◡): *firkál*; *fircăluu* (◡◡◡): *firkáló*; *fircălaş* (◡◡◡): *firkálás*.
firëz (◡◡): *fűrész*.
firhong (◡◡): *fűrhang*.
fiscalăş és *fiscarăş* (◡◡◡): *fiskális*, ügyvéd.
fiscuş (◡◡): *fiskus*. Csakis erdőről és földről: *pădurea fiscului*: fiskusi erdő; *pămînt fiscuşesc*: fiskusi föld.
fisolăbirău (◡◡◡◡◡): *fészolgabiró*.
fişpan (◡◡): *főispán*.
fiţco (◡◡): *fickó* (ökörnév).
fiţău (◡◡): *fűző*; csak a cipőnél: *N'am fizaic la păpuçi*: nincs fűzőm a cipőnél.
foaită (◡◡): *fajta*. *Foaită rea, bună*: rossz, jó fajta.
foaeă (◡◡): *fakó* (ökörnév).
fodor (◡◡): *fodor*.
folt (◡): *folt*, *mic* (kicsi) szóval összeköttetésben: *micfolturi*: apró darabocskák. *Fac micfolturi*: apró darabokra vág.
font (◡): *font*.
forgăceşce (◡◡◡): képzés *forgăcs* szóból: *forgácsol*.
forgătău (◡◡◡): *forgató*. A gyeplőnél és a nyaklónál levő vaskarika.
forostuişce és *furustuişce* (◡◡◡◡): *forraszt*. *Aşa să se furustuişcă mîna lui N., cum forostuişte ţiganu feru*: úgy forradjon össze N.-nek a keze, ahogy forrasztja a cigány a vasat.
freatŃ (◡) és *freatŃă* (◡◡): *fránca* (nemi betegség, syphilis).
friş (◡): *fris*.
frişcă (◡◡): *fricska*, orrverődsi.
fuitaş (◡◡): *fojtás* (cartuche).
fuituişce (◡◡◡): *fojt*, *bedug*.
furustău (◡◡◡): *forrasztó* (helianthum vulgare).
fusuică (◡◡◡): *fuszujka*, paszuly.
galisca (◡◡◡): *kalicka* (székely: galicka): cage.
gancë (◡◡): *gáncs*. *Feleluieşce, că n'are gance*: felelek (jót állok) hogy nincs gáncs a. Ebből: *gănceşce, gănceit* (◡◡): *gáncsol*, *gáncsolt*.
gat (◡): *gát*. Kövekből rakott emelkedés a patakban, ahonnan a vizet a malomra vezetik, vagy amellyel a pisztrángnak vagy egyéb hálnak menekülő útját zárják el.
gazdă (◡◡): *gazda*; 1. családfe. *Bună ziua, bună ziua gazdă de loc*: jó napot, jó napot házi gazda; 2. szállást adó, kvártélyt adó. *Unde eşti în gazdă*: hol vagy kvártélyban? 3. gazdag. *Birău nost îi gazdă bună*: birónk jó gazdag. Ebből: *găzdoaië* (◡◡◡): *gazdaasszony*.
găzduişce (◡◡◡◡); *gazdál*, szállást ad, szállást kap.

găbănaş (∪∪∟): *gabonás*. Egy épületrész a gabona őrzésére.
gălund (∪∟): *galand*, szalag.
găluşcă (∪∟∪): *galuska*.
găraş (∪∟): *garas*. Most majdnem kiment a divatból.
găzdac (∪∟): *gazdag*.

Dă-mă maică după drag,
 Nu mă da după găzdac:

adj engem anyám a kedvesemnek, ne adj annak a gazdagnak.

găzduşag (∪∪∟): *gazdagság*.

gheibă (∟∪): *gebe*. *N'are numaî o gheibă de cal*: nincs csak egy gebe lova. *Un copil slab numaî gheibe*: egy gyenge (erőtlen) gyerek, mint a gebe.

ghenghă (∟∪): *gyenge*; *ghenghësh* (∟∪): *gyengés*.

ghiologaş (∪∪∟): *gyalogos*. *Asta î drumu pentru ghiologaşi*: ez az út a gyalogosok számára való. *Ce-î, bade Petre, ghiologaş?* *unde-î calu?*: mi a Péter bácsi, gyalogos? hol van a lova?

ghistină (∪∟∪): *gesztenye*.

ghîufă (∟∪): *gyufa*.

gînd (∟): *gond*. 1. gond, gondolat;

Gîndul meu pe unde umblă,

Nu-î pasere să-l ajungă;

Gîndul meu pe unde zboară,

Nu-î pasere să-l coboară:

az én gondom ahova jár, nincs madár, amely utolérje; gondom ahova repül, nincs madár, mely lehozza.

2. aggodalom. *Are multe gînduri*: sok aggodalma (gondja) van. Ebből: *gîndesc* (∪∟): gondol.

Gomboş (∟∪): *Gombos* (családnév).

goz (∟): *gaz*. *Mătură curtea de gozuri*: sepri az udvart a gasztól. Átvitt értelemben *goz*: semmire való ember, gazember.

grof (∟): *gróf*.

gută (∟∪): *guta* (apoplexia).

guz (∟): *güzü*, patkány.

habă (∟∪): *aba*, fehérszínű durva posztó. *Cioareci de habă*:

aba nadrág.

hăitări (∪∟): *hajtó*. Leginkább a vadászok nyelvében fordul elő.

hăjmă (∟∪): *hagyma*; apróhagyma, mogyoróhagyma.

hamiş és *hamiş* (∟∪): *hamis*.

hămişag (∪∪∟): *hamisság*.

hămfău (∪∟): *hámfa*; a kocsi hámfája.

harţă (∟∪): *harc*. *Să iau la harţă ca doi cocoşi*: harcba fognak, mint két kakas.

hărtăluieş (∪∪∪∟): *harcol*, ide-oda húz.

haznă (∟∪): *haszon*.

Ce *haznă* de tine fată,
 Oă te gată măta bine
 Și la joc nu te ia nime:

mi hasznod neked lány, hogy anyád téged szépen öltöztet, de táncra nem hív senki. *Baniș aduc bună haznă*: a pénz jó kamatot hoz. Ebből: *haznăesc* (◡◡): használ.

hăznăluיעsc (◡◡◡◡): használ.

hăgăui (◡◡): hágó (montant, sentier escarpé).

hălăduיעsc (◡◡◡◡): halad. *Tot muncește și nu mai hălăduיעște*: folyton dolgozik, de nem halad. *Nu te hălăduיעscă Dumnezeu*: ne segítsen neked az Isten!

hărămie (◡◡◡◡): haramia, szörnyeteg. *Și văzu înaintea hărămie cu douăsprezece capete*: és látott előtte egy tizenkét fejű szörnyeteget.

hărdău (◡◡): hordó.

heba (◡◡): hiába.

Heba vii, heba te duci,
Numa rupi niște păpuși:

hiába jössz, hiába mész el, csupán összetéped a cipőt.

heghiș (◡◡): hegyes. Csak a marhák szarváról.

heșu (◡): hely. *Heșul cășii*: házhely.

henteș (◡◡): hentes.

hește (◡◡◡): a here szóból oláh képzés: herél; csak a disznóra mondják.

heșăluיעsc (◡◡◡◡): hecel. *Heșăluיעște calul*: heceli a lovat.

hibă (◡◡): hiba; nyavalya.

hibaș (◡◡): hibás.

hibăluיעsc (◡◡◡◡): hibál, hiányzik.

hiă (◡◡): hia, (hiány). *Numa unu-î hia dintr'o sută*: csak egy a hia (hiányzik) százból. *Zece hia unu*: tíz hián egy.

hint'eu (◡◡): hintó.

Horea bea la făgădău,
Domnii fug fără hint'eu:

Hora iszik a fogadóban, az urak futnak hintó nélkül.

hiră (◡◡): hire, hír. *De om rău i-o mers hirea peste nouă țări și nouă mări*: oly rossz ember, hogy elment a híre kilenc országon és kilenc tengeren túl.

hiclăan (◡◡): hitlen. *Limbă dulce, suflet hiclean*: édes nyelv, hamis (hitlen) lélek.

hiclășug (◡◡◡): hitlenség.

hit'uan (◡◡◡): hitvány, sovány. A marhákra mondják.

Boi hit'uanii: sovány ökrök.

hodnoj és *homnoj* (◡◡): hadnagy.

hoheriu (◡◡): hóhér. Ebből: *hoheresc* (◡◡◡): véresen, kegyetlenül megver.

hoit (⊔): *holt*, halott. *Un hoit de cal*: egy ló tetem. Más jelentésben *hoit*: nagy, de lomha, lusta ember.

holdă (⊔⊔): *hold*, szántóföld.

honvöd (⊔⊔): *honvéd*.

honsfut (⊔⊔): *huncfut*.

honsfutşag (⊔⊔⊔) és *hunsfutşag*: *huncfutság*.

hotar (⊔⊔): *határ*; 1. elválasztó vonal két község, két megye között; továbbá az egyes birtokos földjét a másiktól elválasztó vonal; 2. az egyes községekhez tartozó szántóföldek, mezők. *Hotarul comunei*: a község határa; a község szántóföldei. — Ebből: *hatărăse* (⊔⊔⊔): *határoz*, elhatározza magát.

hotărîş (⊔⊔⊔): *határos*.

hozat'ë (⊔⊔⊔): *hozzátartozók*. Oláhos képzés. *Hozat'ele calului*: mindaz, ami a lóhoz tartozik.

hurubă (⊔⊔⊔): *huruba*, régi, rothadt, korhadt. *O hurubă de casă*: régi, rothadt ház; *două hurube de boi*: két nagy, de sovány ökör.

husar (⊔⊔): *huszár*.

husoş (⊔⊔): *huszas*.

Hop mindruță, gura ta

Pentr'un husoş nu-o aş da:

hop szép lányom, a szádat egy huszasért sem adnám.

Janăş (⊔⊔): *János*.

ic (⊔): *ék*.

îelëntuîesc (⊔⊔⊔⊔): *jelent*. A honvéd katonák honosították meg.

ighieş (⊔⊔): *ügyes*. *Are un copil tare ighieş*: igen ügyes gyereke van.

igrëţ (⊔⊔): *igric*: már csak az utolsó *igrëţ* él a mócoknál.

îie (*îně*) (⊔⊔): *iny?* Az állatoknak lába között levő és szőrrel be nem fedett bőrrész.

îlëu (⊔⊔): *ülő*. *A vrut să fie şi ciocan şi îlëu*: kalapács is, ülő is akart lenni.

îien (⊔⊔): *éljen*. *Cînd o sosit domnu oberinşiner, tofi am strigat îien, să trăiască*: mikor megérkezett a főmérnök úr, mindnyájan kiabáltunk *éljen-szű trájuszkü*-t (éljen).

ijicutië (⊔⊔⊔⊔): *egzekució*, végrehajtás. Ide számítható: *jucutië* (⊔⊔⊔⊔): végrehajtás; *jucutëse* (⊔⊔⊔): végrehajt, lefoglal; *jicut* (*jucut*) (⊔⊔): végrehajtó és kellemetlen vendég. *Izicator de dare*: adóvégrehajtó.

iliş (⊔⊔): *ülés*. *S'or adunat muierile la iliş*: összejöttek az asszonyok *ülésre* (tracsra). *Plec în ilişuri la vecini*: megyek a szomszédba csevegni. *Ce iliş ţineţi acolo*: miféle ülést tartotok ott? mit csevegték ott?

inaş (⊔⊔): *inas*.

Inţi (⊔⊔): *Ince*.

îndăluîesc (⊔⊔⊔⊔): *indul*; *îndăluîesc să fac ceva* (*să lucr*u,

să dorm, etc.): kezd valamit csinálni (dolgozni, aludni stb.); îndăluiește să ploaie, să ningă: kezd esni, havazni; îndăluiește pînza: kezd szöni a vászont; îndăluiește (◡◡◡◡): kezdet. Îndăluiește lucrul: a munka kezdete.

îngăduiește (◡◡◡◡): enged. Ebből: îngăduință, îngăduială (◡◡◡◡◡): engedély, türelem, elnézés. Cu îngăduială: lassan; îngăduiește: lassú. Boi îngăduiește: lassú ökör.

îobag (◡◡): jobbágy. Ebből: îobajie (◡◡◡◡): jobbágyosság.

îosag (◡◡): jószág; gazdaság és gazdasági marhák.

ir (◡): ír. Többesszáma: iruri (◡◡): kenőcs van használatban.

ircă (◡◡): írka.

irhă (◡◡): írha; finom pácolt, gyártott, leginkább fehér bőr.

îșpitariu, îșpital, îșpitariu (◡◡◡): ispitály.

îștalău (◡◡◡): istálló. Îștalău csak a lovak istállója, a többi marhának a »poiată« szolgál menedékül.

îuș (◡): jus. Nu-mi las îușu odată cu capu: nem engedem a jusomat fejemért se. Avem îuș aici din funduș: régi jusunk van itt.

îuz (◡): íz, rossz íz, bűdösség. Carnea are îuz, a căpătat îuz: a húsnak rossz íze van, rossz ízet kapott.

jamlă (◡◡): zsemlye. Așa pîne bună ca jamlă: olyan jó kenyér, mint a zsemlye.

jașcău (◡◡): zsacska. Leggyakoribb a dohányzacska értelemben.

jăb (◡): zseb, csak a nadrágnál és a szoknyánál. Stă cu mîinile pe jāburî ca un fișpan: zsebre dugott kézzel ül mint egy főispán.

jăleriu (◡◡): zsellér.

jendariu (◡◡): zsandár.

Jigă (◡◡): Zsiga, (Zsigmond).

jigăriie (◡◡◡◡): zsigora; apró, sovány szarvasmarha. Ebből: jigărit (◡◡◡): sovány.

jilău (◡◡): gyalú. Ebből: jilăiește (◡◡◡): gyalul.

Nu te teme măi mireasă,
Că hita-i pe grindă'n casă,
Jilăită'n patru dungî,
Cîtu-s spatele de lungî:

ne félj menyasszony, hogy a bot a ház gerendáján van, négy szegletén meggyalolva, amilyen hosszú a hátad. — Ebből: jilăitură (◡◡◡◡◡): gyalúforgács, gyalúhulladék.

jilip (◡◡): zsülp.

jinău (◡◡): gyanú.

jingaș (◡◡): gyengés, zsenegés; válogató ételekben. Ebből: jingașesc (◡◡◡): válogat az ételekben.

joavină (jivină) (◡◡◡): zsvány; állatokra s leginkább kártékony állatokra mondják.

jolj (◡): gyolcs.

Bine-ı stă mindri gătată,
Tot cu *joljurı* dela șatră:

jól áll kedvesemnek, ha sátorból (vett) gyolccsal kiöltözködik.

Juji (┐): *Zsuzsi*. Ilyen nevek mint: *Jigă* (Zsiga) és *Juji* (Zsuzsi) csak gúnynevek.

jumalț (┐): *zsomálc*.

jup (┐): *zsúp*.

labă (┐): *láb*. *Labă* arra mondják gúnyból, kinek nagy lába van; továbbá a házi állatok közül a lóról, kutyaról és macskáról, és a vad állatokról általában. *Laba calului*: a ló lába; *laba cînelui*: a kutya lába; *labă de urs*: medveláb stb.

laboș (┐): *lábos*.

lampă (┐): *lámpa*; *lămpaș* (┐): *lámpás*.

lanț (┐): *lánc*, kerékkötő.

larmă (┐): *lárma*. Ebből: *lărmuișc* (┐┐): *lármál*.

lărmălușc (┐┐┐): *lármál*.

larvă (┐): *lárva*.

lașcă (┐): *láska*.

lăcaș (┐): *lakás*. *Biserica e lăcașul lui Dumnezeu*: a templom az Isten lakása. Ezenkívül azt a házat értik rajta, mely a falun kívül a mezőn vagy a legeltetési helyen van építve, hogy nyári éjjeleken és rossz időben menedékhelyül szolgáljon a pásztoroknak.

lăcușc (┐┐): *lakik*. Ebből: *locuință* (┐┐┐): *lakóhely*.

lăcat (┐): *lakat*; *lăcătuș* (┐┐): *lakatos*. Ebből: *lăcătușerie* (┐┐┐┐): *lakatosműhely*.

lăgău (┐): *lógó*, amelyhez a harmadik lovat fogják be.

Cal de lăgău: *lógóló*.

lăcui (┐): *locs*. *Sînt ud, numa lăcui*: vizes vagyok, csupa locs.

lăcuișc és *lociolășc* (┐┐): *locsol*. Az elsőt mondják a gyerekekre, mikor vízben játszanak, az utolsót a disznókra, mikor isznak.

*leghe*n és *leghe*n (┐): *legény*, segéd.

lăpădău (┐┐): *lepedő*.

leșu (alăș) (┐; ┐): *les*. *Stă aleș*: lesben áll. Ebből: *alășuișc* (┐┐┐): *lesni*.

leveș (┐): *leves*. *Leveș de găină*: tyúklevés.

libă-libă (┐): *liba-liba*. Libahivogató szó.

lăliom (┐┐): *lăliom*.

lobonț (┐): *lobanc*. (Gúnynév.)

loitra (┐): *lajtra*; *lajtorja*.

lomboș (┐): *lombos*. (Ökörnév.)

maiu (┐): *máj*. 1. máj. Ebből: *maioș* (┐): *májos*, és *maiețec* (┐┐): *májos* (valószínűleg előbb: *maiețec*, *maiețic*). 2. fasulyok.

majă (┐): *mázsa*, egy 50 kilós mennyiség. *O majă de sare*: egy mázsa (50 kiló) só; *o majă de lână*: egy mázsa gyapjú; *o majă de brînză*: egy mázsa (50 kiló) túró.

marhă (┐┐): *marha*.

maşină (┐┐┐): *masina* (gyújtó és gép).

măndulă (┐┐┐): *mandula*.

măgan (┐┐): *magán*. *Trăieşte de măgan*. egymagán él.

O maşină, ce merge de măgan: egy gép, mely egymagán megy.

măngălău (┐┐┐): *măngoló*; *măngăluיע* (┐┐┐┐): *măngol*.

măraştuיע (┐┐┐┐): *maraszt*; *megetakarít*. *Are bani măraştuיע*:

van megtakarított pénze. *Nu să măraştuיע bani la el*: nem tud takarítani, a pénz nem marad meg a zsebében.

mărieş (┐┐┐): *máriás*, kártyajáték.

măghiş (┐┐): *mégis*. *O luat şi leacuri şi măghiş n'o folosit*

nimic: orvosságot is vett s mégis nem használt neki semmit.

meşter (┐┐): *mester*, ügyes. *Meşter e dracu, dar mă meşteră-î cîte o babă*: ügyes (mester) az ördög, de még ügyesebb egy-egy öregasszony.

măştiuşug (┐┐┐): *mesterség*, művészet, ügyesség. Ebből:

măştiuşuיע (┐┐┐┐): *mesterkedik* és *măştiuşugar* (┐┐┐┐): *mesterember*.

mihău (┐┐): *műhely*.

minton (┐┐), *mintonaş* (┐┐┐), *minteni* (┐┐): *menten*,

mindjárt. *Merge Lunea la oraş, vine Marţia mintonaş*: elmegy hétfőn a városba (akkor van hetivásár Abrudbányán), jön vissza *menten* (mindjárt) kedden.

mîntuיע (┐┐┐): *ment*. Az összes oláhság is ismeri.

mîrgeş (┐┐): *mérges*, haragos.

mîrt'ic (┐┐): *mérték*. *Dacă are mîrt'ic la gură, atunci e*

bine: ha van *ennivalója*, akkor jó. *Un mîrt'ic de fărînă*: egy mérték liszt. A mérték szó másik alakja: *mêrt'iuig* (┐┐): *mérték*, egy kis faedény, mellyel vesznek vámot a molnárok az örölni való gabonából. *Un mert'iuig de grîu*: egy mérték buza.

mîruיע (┐┐┐): *nyer*. A nyer igéből lett először *îruיע*, aztán *mîruיע*.

mîruיע, *mîruיע* (┐┐┐): *nyereség*.

mîsarăş, *mîsarăş* (┐┐┐): *mészáros*.

mîşca (┐┐): *miska* (lónév).

mocicolă (┐┐┐): *mocskol*, *bemocskol*.

mojer (┐┐): *mozsár*. (*Mojar* (┐┐) alakban ökörnév).

morcoaşă (┐┐┐): *marokvas*: *lamina ferrea, quae axis currus munitur* (LexB.).

moroc (┐┐): *murok*. *Au înatrat porcii în gard şi mi-au*

mîncat morocii: bementek a disznók a kertbe s megették a murkokat. *Zamă de moroci*: muroklevés.

moşcoşuיע (┐┐┐): *mocskos-ból*: *mocskol*, *bemocskol*.

motrînc (┐┐): *motring*.

mujică (┐┐┐): *muzsika*.

mujicaş és *mujicuיע* (┐┐┐): *muzsikás*, *muzsikus*.

mulătuיע (┐┐┐┐): *mulat*. *Toată noaptea or benchetuיע şi mulătuיע*: egész éjszaka vigadtak és mulattak.

musai (⊥⊃): *muszáj*. *O murit musai*: meghalt a muszáj.
Dacã nu pofti, nu-i musai: ha nem teheted, nincs muszáj.

muștrã (⊥⊃): *muștra*. 1. katonai gyakorlat. *Cãtanele fac muștrã*: a katonák muștrát csinálnak. 2. minta, mérték. *Muștrã de haine*: ruhaminta; *muștrã de vin*: borminta. *Sãbãul ia muștrã de haine*: a szabó mértéket vesz ruhára.

muștrãluieșce (⊃⊃⊃⊥): *muștrãl*.

nãdrag (⊃⊥): *nãdrãg*. Csak a vászonnãdrãg neve, a gyapjú-nãdrãgot *cioareci*-nek nevezik. Ebből: *nãdrãgar* (⊃⊃⊥): nãdrãgos.

nãmaș (⊃⊥): *nyomás*; *paturage*.

nemniș, nemniș, nemniș (⊥⊃): *nemes*. *Fãlos ca un nemniș*: büszke, mint egy nemes. Ebből: *nemnișie* (⊃⊃⊥⊃) és *nemnișug* (⊃⊃⊥): *nemesség*.

nemzat (⊃⊥): *nemzet*, *rokonság*. *Nu ști cã sîntem nemzaturî la olaltã*: nem tudod, hogy rokonok vagyunk?

nãlcoș (⊥⊃): *nyalkás*. Büszke legényekről és menyecskékről mondják.

nãm (⊥): *nem*; 1. *rokonság*, *rokon*. *Și-o luat ziuã bunã dela toate nãmurile*: jó napot mondott összes rokonainak. *Nãm bun*: jó családból való; *nãm rãu*: rossz ember; 2. *nemzet*; *nãmul ungureșce*: a magyar nemzet; 3. *faj*, *fajta*. *Fe lume sînt multe nãmurî de oameni, și bunî și rãi*: a világon sok fajta ember van, jó is, rossz is; — *nemșug* (⊃⊥): *nemség*, *rokonság*.

nãcrãvãlãu (⊃⊃⊃⊥): *nyakravaló*.

nãvoieș (⊃⊃⊥): *nyavalyás*.

nãmuric (⊃⊃⊥): *nyomorék*.

ninã (⊥⊃): *néne*. *Ninã Sofie*: Zsófi néni!

norocã (⊃⊥⊃): *narancs*.

notarãș (⊃⊥⊃): *nótáros*, *falusi jegyző*.

numãrus (⊃⊃⊥): *numerus*.

obloc (⊃⊥): *ablak*; csak az istálló és a pince ablaka; *oblocul pivniței*: a pince ablaka.

ocoș (⊥⊃): *okos*. *Om ocoș*: szélhámos, fennhéjázó ember.

Ebből: (*mã*) *ocoșeșce* (⊃⊃⊥): *beleszól*, *okoskodik*.

ocoșagurî (⊃⊃⊥⊃): *okosság*, *csacsckaság*.

ogar (⊃⊥): *agár*.

oraș (⊃⊥): *város*. Ebből: *orãșan* (⊃⊃⊥): városi lakos, *orãșãnișce* (⊃⊃⊃⊥): városi. *Merge Lunea la oraș*: megy hétfőn a városba.

ogașã (⊃⊥⊃): *vágás*, *kocsikerékvágás*. *O ieșit din ogașã*: kijött a sodrából.

orbant (⊥⊃): *orbánc*.

oștiã (⊥⊃⊃): *ostya*.

Odorhei (⊃⊃⊥): *Udvarhely*.

pãhar (⊃⊥): *pohár*.

pãicoș (⊥⊃): *pajkos*. (Ökörnévül is szerepel.)

pãlascã (⊃⊥⊃): *palack*.

pãlanc (⊃⊥): *palánk*.

palincă (◡◡◡): *pálinka*.

Palincuță, draga mea,
M'am jurat că nu te-oi bea:

pálinkácska kedvesem, megesküdtem, hogy nem foglak inni.

pandur (◡◡): *pandur*.

panclică (◡◡◡): *pánlikla*.

pantă (◡◡): *pánt*.

paprică (◡◡◡): *paprika*.

pășuș (◡◡): *passzus*, útlefél. *pășuș de vite*: marhalefél.

In țară străină nu poți merge fără pășuș: idegen országba nem mehetsz útlefél nélkül.

péc (◡): *pék*, kenyérsütő.

pécié (◡◡◡): *pecsenye*.

pécet (◡◡): *pecsét*.

péccluișc és *péccluișc* (◡◡◡◡): *pecsétel*.

pedig (◡◡): *pedig*. *Pedig i-am spus să nu să ducă*: pedig mondtam neki, hogy ne menjen (ritka).

peș (◡): *pej*; csak a lóra mondják.

pénzărié (◡◡◡◡): *pénzverőház*; oláh képzés a »pénz« szóból.

pereș (◡◡): *perec*.

pêrșei (◡◡): *persely*. *La bulci își cumpără mama perșei, să puă banii în el*: vasárnapon vesz neked az anyád perselyt, hogy tedd bele a pénzt.

picioacă, biciocă (◡◡◡): *pityóka*. *Rumîni postesc cu picioaci, cu moare, nu cu lapte și cu unt ca papistașii*: az oláhok bőjtölnek pityókával és káposztalével, nem tejjel és vajjal, mint a pápisták.

pildă (◡◡): *pél*da.

pilhä (◡◡): *pehely*.

pingălușc (◡◡◡◡): *pingál*, mázol.

pintăr (◡◡): *pintér*.

pipă (◡◡): *pipa*. Ebből: *pípaș* (◡◡): *pipás*.

pișălău (◡◡◡): *pisáló*.

piscălău (◡◡◡): *piszkáló*; *piscălău de dinți*: fogpiszkáló.

piscălêsc (◡◡◡): *piszkál*.

piscoș (◡◡): *piszkos*. *Haine piscoșe*: piszkos ruha. Nem gyakori szó.

pițulă (◡◡◡): *picula*. *Septe mere de o pițulă*: hét alma egy piculáért.

pîră (◡◡): *per*. Ebből: *pîrăsc* (◡◡): *bepöröl*.

pîriș (◡◡): *peres*.

pîrcan (◡◡): *párkány*; *pîrcanu mesii*: az asztal párkánya. *Cu buze groase ca pîrcanu vetrii*: vastag ajkú, mint a tűzhely párkánya.

pîrcălab (◡◡◡): *porkoláb*, börtönfelügyelő (szolga).

pîrgălușc (◡◡◡◡): *pergel*.

pîrgar (◡◡): *polgár*; községi szolga.

- pîrlău* (∩∟): *párló*.
pîrjolesc (∩∩∟): *perzsel*. Ebből: *pîrjol* (∩∟): *tűzvész*. *Mînios foc și pîrjol*: haragos, csupa tűz és tűzvész.
plăbanăș (∩∟∩): *plébános*.
plivas (∩∟): *plajbász*.
pișpēc (∟∩): *püspök*; az oláh püspök neve azonban: *vlădică* (püspök).
poc (∟): *pak*, *csomag*.
pocoluîesc (∩∩∩∟): *pakol*.
pođilarăș (∩∩∟∩): *bugyeláris*.
pogacě (∩∟∩): *pogácsa*.
pogan (∩∟): *pogány*; erős, borzasztó. *Om pogan*: erős ember. *Căldărește pogan*: borzasztóan vágat.
ponosluesc (∩∩∩∟): *panaszol*. *Am venit să mă ponosluesc*: panaszkodni jöttem. Ebből: *ponoslu* (∩∟∩): *panasz*. *Ce ponoslu ai*: mi panaszod van? Ritkábban járja: *ponos* (∩∟): *panasz*. *Maă ai vre-un ponos*: van-e még más panaszod is?
pont (∟): *pönt*.
pontoș (∟∩): *pontos*.
popirus (∩∩∟): *papiros*; csak szivarkapapirosra mondják.
popistaș (∩∩∟): a *pápista* szóból oláh képzés.
popricăș (∩∩∟): *paprikás*. *Popricăș de puî*: csirkepaprikás.
poprică (∩∟∩): *paprika*. Ebből: *popricat*: *paprikált*.
posomant (∩∩∟): *paszománt*.
poștă (∟∩): *posta*: 1. postahivatal; 2. nagy puskagolyó, amilyennel medvére vagy farkasra szokás lőni.
poștameștěr (∟∩∩∩): *postamester*.
potică (∩∟∩): *patika*; *rumenele din potică*: *pirosító a patikából*.
potîng (∩∟): *pating*.
potoluîesc (∩∩∩∟): *pótol*. *Credința n'o putem potolui cu nimica*: a hitet semmivel sem lehet pótolni.
potadău (∩∩∟): *pótadó*.
prădălău (∩∩∟): *prédáló*; *prădăluesc* (∩∩∩∟), *prădălESC* (∩∩∟): *prédál*. Ritkábban használják.
prubă, probă (∟∩): *próba*; *prubălESC* (∩∩∟), *probălăuîesc* (∩∩∩∟): *próbál*. *Prubălesc aurul*: próbálok az aranyat. *Eu nu ăm prubăluî*: nem tettem őt próbára.
prubălău (∩∩∟): *próbáló*.
procatăr (∩∟∩): *prókátor*, *üggyéd*.
puhav (∟∩): oláh képzés a *puha* szóból: *gyenge, erőtlen*. *Omu ăsta-î mare, dar îi de tot puhav*: ez az ember nagy ugyan, de igen erőtlen (*puha*).
puruzău (∩∩∟): *porozó*.
pustă (∟∩): *pusztá*. A magyar pusztát értik rajta.
raf (∟): *ráf*.
raită (∟∩): *rajta*; *dau raita*: szalad. *Dă o raită pînă la moară*: szalad a malomig.

- ramă* (⊥∪): *rám.*
ratot (⊥∪): *rántotta.*
rațurmăș (⊥∪∪): *rácürmös.*
răsălău (∪∪⊥): *reszelő. răsăluișc* (∪∪∪⊥) *reszel.* Ebből:
răsăluiturî (∪∪∪∪⊥): *reszelőn csinált tészta.*
rășpălău (∪∪⊥): *ráspoló. rășpăluișc* (∪∪∪⊥): *ráspol.*
răvarș, răvaș (∪⊥): *rovás. Pun pe cineva la răvarș:* vkit
 följegyez. *Ti s'o umplut răvarșu:* már megtelt a rovásod (t. i.
 meg kell 'bűnhödnöd).
răstău (∪⊥): *eresztő a járomnál.*
rătěj (∪⊥): *retész.*
rif (⊥): *réf, rőf;* most majdnem feledésbe ment a *mătăr*
 (méter) szó miatt.
rișcașă (∪⊥∪): *rizskása.*
rîntaș (∪⊥): *rántás.*
rîntuișc (∪∪⊥): *ránt.*
rît (⊥): *rét.*

Floriciă de pe rît,
Nu gîndi, cã te-am urît:

kis virág a rétről, ne gondold, hogy meguntalak.

- roișolăsc* (∪∪⊥): *rajzol.*
roișolaș (∪∪⊥): *rajzolás.* Mind a kettő a szücsmesterek
 nyelvében fordul elő.
ronghioș (⊥∪): *rongyos.*
roștěj (∪⊥): *rostély.* 1. vasrostély az ablaknál, vagy ajtó-
 nál; 2. a rostély, amelyen húst sütnék.
roștėjoș (⊥∪∪): *rostélyos.*
rujmalin, rujmarin (∪∪⊥): *rozmaring.*

Rujmalin de pe cetate,
Spune-i badii sãnatate:

rozmaring a várból, mondj kedvesemnek egészséget.

- rujă* (⊥∪): *rózsa. Am o mîndră ca o rujă:* van egy ked-
 vesem, mint egy rózsa.
ruță-ruță (⊥∪): *ruca-ruca!* Rucahivogató szó.
ruzolă (∪⊥∪): *rozsolis.*
samă (⊥∪): *szám. Pe sama mea, pe sama ta* stb.: számomra,
 számodra stb. *bagă de samă, ăa sama:* vigyázz!
sămălușc (∪∪∪⊥): *számol.*
săbău (∪⊥): *szabó.* Ebből: *săbăușc* (∪∪⊥): *szab és săbăit*
 (∪∪⊥): *szabás és szabómesterség.*
sălaș (∪⊥): *szállás, sălășlușc* (∪∪∪⊥): *szállásol, szállást ad.*
sămîndaș (∪∪⊥): *számadás. Făc sămîndaș:* számol.
sărîntoc (∪∪⊥): *szarándok (zarándok): koldus.*
sărsam (∪⊥): *szerszám. Căuaciul are lipsă de multe săr-*
samurî: a kovácsnak sok szerszámra van szüksége.
sfertăi (∪⊥): *fertály.*

sicşeg (└┐): *szükség*; *sicşigaş* (┐┐└): *szükséges*. Mind a kettőt csak ritkán hallani.

sigartău (┐┐└): *szíjgyártó*.

silvoiz (┐┐└): *szilvaiz*. (Csak ritkán).

sivoară (┐└┐): *szivar*. (Szintén ritkán.)

sloboaşag (┐┐└): *szabadság*. A *slobod* melléknévből *-şag* képzővel a magyar *szabadság* szó hatása alatt. A katonák honosították meg.

socaci (┐└): *szakács*. *Foamea-i bun socaci*: az éhség jó szakács. Oláh képzés: *socăciţă* (┐┐└┐): *szakácsnő*.

solgăbirău (└┐┐┐): *szolgabíró*.

sopon, sorpon (┐└): *szappan*. Ebből: *sorponesc* (*soponese*): *szappanos*.

strajameşter (└┐┐┐): *strázsamester*.

sucă (└┐): *szokás*. *Sucă bună, sucă rea*: jó, rossz szokás.

Ebből: *sucăieşc* (┐┐└): *szokik, megszokik*.

sucă (└): *szűcs*.

sucnă, sugnă (└┐): *szoknya*.

sudalmă (┐└┐): *szidalm, szidalom*.

suduieşc (┐┐└): *szid*.

surcălău (┐┐└): *szurkáló*.

sureţ (┐└): *szüret*.

suruzăieşc (┐┐┐└): *szerez*. Jelentése: *măsur bine, măsur puţin* *ceva peste măsură*: jól kimér, még valamit rátesz a mértékre.

suruzaş (┐┐└): *szerezés; ráadás*.

suveică (┐└┐): *szövőke; vetélő*.

Cu suveica rar oi da

Şi oi gîndi la Dumniata:

a szövőkével ritkábban fogok dolgozni s magára fogok gondolni.

şăitău (┐└): *sajtó*.

şăităluieşc (┐┐┐└): *sajtol*.

şald'eu (┐└): *şaldő*. Fialat nyúlra és fiatal disznóra mondják.

şamfă (└┐): *sámfa*.

şantă (└┐): *sánta*. (A lóra mondják). Ritka.

şanţ (└): *sánc*.

şapcă (└┐): *sapka*.

Pune şapca pe ureche

Şi pleacă la culmea verde:

fültre teszi a sapkáját és elindul a zöld hegytetőre.

şargă (└┐): *sárga*. (Lónév).

şărcan (┐└): *sárkány*. Egy borzasztó nagy, szárnyas kigyó, melyről azt hiszik, hogy felrepül a felhőkbe s így okozza a felhőszakadásokat s viharokat.

şatră (└┐): *sátor*.

Şi mi-aş pune şatra 'n şură,

Ş'aş vinde la dor şi gură:

elhelyezném a sátramat a csűrbe, s adnék el szerelmet és csókot.

- şinc* (♁): *sing.*
şinor (♁♁): *zsinór.*
şipcă (♁♁): *sipka. Uită pe dracu cu şipcă roşie: nézd,*
 az ördög a vörös sipkával.
şireag (♁♁): *sereg, sor, hosszú sor.*
şiréglă (♁♁♁): *soroglya.*
şiréd (♁♁): *serét.*
şogor (♁♁): *sógor.*

Nicî frumoasă nu-mi prea place,
 Că prea mulţi şogori îmi face

a szép (leány) sem igen tetszik, mert igen sok sógort csinál nekem.
şohan (♁♁): *soha (sohun).*

Cu mîndruţa, care-ó am,
 N'oi vedea raiful *şohan*;
 Dar cu care am avut,
 Poate că l'aş fi văzut:

a mostani szeretómmel soha nem fogom látni a paradicsomot, de
 amelyekkel volt ezéltt, talán megláthattam volna. *Sohan şohă-*
nită: sohasem (erósebb kifejezés a »şohan«-nál).

- şoncă* (♁♁): *sonka.*
şponghie (♁♁): *spongya.*
şporolesc (♁♁♁): *spórol.*
şporolaş (♁♁♁): *spórolás.*
şorof (♁♁): *sróf.*
şorofălesc, şorofăluiesc (♁♁♁♁): *srófol.*
ştrof (♁): *stróf.*
ştrofăluiesc (♁♁♁♁): *strófol. Pun la ştrof: büntet.*
şubă (♁♁): *suba.*
şucluiesc (♁♁♁): *sikol; sikamít, sikamlik. Ebból: şucluş*
 (♁♁): *sikamlósság.*
şugar (♁♁): *sugár (ökörnév).*
şui (♁): *süly.*
şurluiesc (♁♁♁): *súrol. Átvitt értelemben: şurluiesc pe*
cineva: valakit szid, szidalmaz.
talpă (♁♁): *talp; talpa căşii: a ház talpa; talpa ţării: az*
ország talpa; talpă la cizme: csizmatalp.
tălpăluiesc (♁♁♁♁): *talpal.*
tapşă (♁♁): *taps. A kis gyerekeknek mondják: fă tapşă:*
 tapsolj.
taşcă (♁♁): *táska.*
tăgăduiesc (♁♁♁♁): *tagad. Ebból: dau tagă: tagad.*
tălian (♁♁): *talián, olasz.*
tălălău (♁♁♁): *találó. Egy ostoba emberre mondják. Tălă-*
lău Ispas: ostoba, együgyú Ispász.
tămăduiesc (♁♁♁♁): *támad; gyógyít, kigyógyít. Ebból:*

mă tămăduișesc: felgyógyul, és *tămăduirë* (◡◡◡◡◡): gyógyulás; *tămăduitor* (◡◡◡◡◡): gyógyító. *Cristos este tămăduitorul și mîntuitorul nostru*: Krisztus a mi gyógyítónk és mentőnk.

tămbălău (◡◡◡): tomboló; hűhó, zaj, zajos mulatság.

tămbăluișec (◡◡◡◡): tombol; mulat.

tăpălăgă (◡◡◡◡): topaláb; lassú, ügyetlen ember.

tăplău (◡◡): *tapló*: puskaporral bekent nád vagy tapló, amelyet a bányászok használnak a bányákban a puskapor felgyújtására.

tărcaț (◡◡): *tarka* (oláh képzés). Ebből: *tărcătură* (◡◡◡◡): tarka szövet (vászon) és *tarcă* (◡◡): tarka; kizárólag kutyanév.

tărhat (◡◡): *terhet*, teher. *Tărhatul calului*: a lónyereg és hozzátartozó részek.

tău (◡): *tó*.

Mă duc, mamă, să mă 'nec,

Unde-o fi tăul mai sac:

megyek, anyám, hogy vízbe öljem magam, ahol legszárazabb lesz a tó. Ebből: *tăuișec* (◡◡◡), *mă tăuișec*: kiönt, árad.

tăcă (◡◡): *téka*.

t'ăcăruișec (◡◡◡◡): *teker*, teletöm.

t'ăchergău (◡◡◡): *tekergő*.

t'ăleagă (◡◡◡): *taliga*. *Sui Neagă 'n t'ăleagă*: szállj be Neaga a taligába!

tălet (◡◡): *telek*. *Ăsta-î bun tălet' de cucuruz*: ez jó kukoricatelek.

tengheliță (◡◡◡◡): a *tengely* szóból: vaskarika a tengely végén.

t'eușer (◡◡◡): *tözsér*. *T'eușer de oi, de boi*: juh-, ökörkereskedő.

ticlăzău (◡◡◡): *téglázó* (vas).

ticlăzuișec (◡◡◡◡): *tégláz*.

t'imar (◡◡): *timár*.

t'ist (◡): *tiszt*. *T'isturile comunei*: községi tiszttek.

Cîte paie și gunoie,

Toate t'isturi și biraie:

amennyi szalma és ganéj, valamennyi tiszt és biró. Ebből: *tistië* (◡◡◡): *tiztség*.

tistălușec (◡◡◡◡): *tisztál*; tisztít.

tistaș (◡◡): *tisztás*.

tistușag (◡◡◡): *tisztaság*.

tîrnaț (◡◡): *tornác*. Általános elnevezés.

tîrșag (◡◡): *társaság*; cimborá, t. i. az az ember, kivel valaki valamit együtt végez. Ebből: *tîrșăjië* (◡◡◡◡): cimboraság és *mă tîrșăjișec*: cimborának szegődöm.

toc (◡): *tok*; theca, involucrum.

tocaci (◡◡): *takács*. *Tese frumos ca tocaci*: oly szépen szó mint a takácsok.

tolcer (∪∟): *tölcser* (entonnoir).

toldaş (∪∟): *toldás*.

toldăluיעsc (∪∪∪∟): *told*.

topancă (∪∟∪): *topánka*.

Mindra cu *topănci* de lac,

N'are lepedeu pe pat:

laktopánkájú kedvesemnek nincsen lepedője az ágyon. Leginkább a kis gyerekek cipőit jelölik ezen elnevezéssel.

tot (∟): *tót* (ember).

trafică (*tafrică*) (∪∟∪): *tráfiika*.

tronf (∟): *tromf*; *tronfăluיעsc* (∪∪∪∟): *tromfol*. Mind a két szó használatos a kártyajátékban, továbbá az első: *bohóság*, a második: *megtréfál* jelentéssel is.

trufăluיעsc (∪∪∪∟): *tréfál*. Nagyon ritka.

tuduman (∪∪∟): *tudomány*; protestation, intercession. Ebből: *tudumaיעsc* (∪∪∪∟): *protestál*.

tulaי (∟∪): *tolvaj*; segítség (au secours). A magyar *tolvaj*-ból van az oláh nyelvben egy más általánosan elterjedt szó: *tîlhar*: *tolvaj*.

tulipan (∪∪∟): *tulipán*.

tuluc (∪∟): *tulok*; két éven alóli ökör. *Am cumpărat doי tuluci*: vettem két tulkot.

turuיעsc (∪∪∟): *tör*; összegyűr.

יעי (∟): *céh*.

יעראş (∟∪): *cifrás* (orné, coquet).

יעמיר (∪∟): *címer*; azt a címert értik rajta, amelyet az erdőőrök hordanak hivataluk jeléül.

יעתערמ (∪∪∟): *cinterem*, temető.

יעפău (∪∟): *cipó*.

יעפיעי (∪∟): *cipők*.

יערעלău (∪∪∟): *cirkalom* (oláhos képzéssel).

יעתרוamă (∪∟∪): *citrom*.

יעמב (∟): *comb*.

יעucras (∟∪): *cukrász* (újabb kölcsönvétel; mióta Abrudbányán is van cukrászbolt).

יעghian (∟∪): *ugyan*. *Ughian nu mai spune*: ugyan, ne beszélj.

יעăgă (∪∟∪): *üveg*. Ebből: *יעיעuיעă* (∪∪∟∪): *üvegecske* és *יעיעgar* (∪∪∟): *üveges*.

יעioş (∟∪): *ujjas* (ruhanemű).

יעişag (∪∟): *ujság*, hírlap. Ritka.

יעină (∪∟∪): *ozsonna*.

יעli (∟): *ölyv* (épervier, buse).

יעloי (∪∟): *olaj*.

יעltoיעsc (∪∪∟): *olt*. Ebből: *יעltoיעיע* (∪∟∪): *oltovány*.

יעrieş (∪∪∟): *óriás*.

יעalost (∪∟): *válasz*, t. i. a magyar accusativusi alakból

vagy még a régibb magyar választ alakból. *Să ne dați valost, ori vi fata de dat, ori ba*: adjak választ, akár eladó a lánytok, akár nem.

vămăluieșc (⊙⊙⊙⊔): *vámol.*

vămăluș (⊙⊔⊙): *vámolás.*

vândră (⊔⊙): *vándor-ból; vándorlás.*

vândrăluu (⊙⊙⊔): *vándorló.*

vândrăluieșc (⊙⊙⊙⊔): *vándorol.*

vardă (⊔⊙): *várda (börtön).*

varmējē, varmējhē (⊙⊔⊙): *vármegye.*

văcăluș (⊙⊙⊔): *vakolás.*

văcăluieșc (⊙⊙⊙⊔): *vakol.*

vărușă (⊙⊔⊙): *vályog; hegyvölgy.*

vălău (⊙⊔): *válú.* 1. amelyben itatják a marhákat; 2. a bányászok nyelvében egy széles vályút jelent, amelyen vászont terítenek és azon folyik vízzel vegyesen az aranypor.

vecă (⊔⊙): *véka.*

vifěl (⊔⊙): *vőfély.*

vig, hig (⊔): *vég; 1. de vig: véglegesen. Ne-am așezat de vig: véglegesen megállapodtunk, de vigul viguluī: véglegesen; 2. csavarék; vig de pînă: vászoncsavarék.*

vigan, higan (⊙⊔): *vigan, életre való. Am un copil tare*

higan: van egy víg (életre való) gyermekem.

vigan (⊙⊔): *viganó; a kis gyerekek viganója.*

vișlă (⊔⊙): *vizsla.*

vindereu (⊙⊙⊔): *vándorló, vércse.*

vindic (⊙⊔): *vendég. Avem vindici: vendégeink vannak.*

vințaler (⊙⊙⊔): *vincellér.*

virag (⊔⊙): *virág (ökörnév).*

virgaș (⊔⊙): *virgács.*

zai (⊔): *zaj, jégzajlás.*

zapor (⊙⊔): *zápor (himlő a disznóknál).*

zar (⊔): *zár (serrure, verrou).*

zabală (⊙⊔⊙): *zabola; 1. zabolavas; 2. zabola a száj végén (pusula vel lichen in angulo oris. LexB).*

zalog (⊙⊔): *zálog.*

Eu mă duc, mîndră, az-mîne,

Dorul las zalog la tine:

én indulok, babám, ma vagy holnap, szerelmemet neked hagyom zálogul. Ebből: *zălojeșc* (⊙⊙⊔): *zálogol.*

zurgăluu (⊙⊙⊔): *zörgölő.*

Irodalom.

Alexics György: Magyar elemek az oláh nyelvben. Budapest, 1888.

Cihac A. Dictionnaire d'étymologie daco-roman. I. II. Francfort, 1870, 1879.

Frâncu Teofil si George Candrea: Româniî din Munții-Apuseni (Moții). București, 1888.

Mândrescu C. Simeon: Elemente ungurești în limba română. București, 1892.

Moldován Gergely dr.: Alsófehér vármegye monografiája I. k. II. rész. Alsófehér vármegye néprajza III. Alsófehér vármegye román népe. Nagy-Enyed, 1899.

Moldovan Silvestru: Zarandul și Munții-Apuseni ai Transilvaniei, Sibii 1898.

STAN VAZUL.

HELYES MAGYARSÁG

a hibás kifejezések, a kerülendő idegen szók és a helyesírás szótárával.

ÍRTA
SIMONYI ZSIGMOND
a Magyar Nyelvőr szerk.
8-adrét alak, 212 lappal.

Tartalma : Bevezetés. — **Helyes mondatszerkesztés.** Az egyszerű mondat fajai. A mondatrészek szerkesztése. A szórend. Az összetett mondat. — **A szók, szólások és szóalakok használata.** A szók megválasztása. Idegen szók, nyelvújítási szók, tájszók. Rokonértelmű szók. Szólások. A beszédrészek használata. Igeragozás, névragozás. — **A helyes kiejtés és a helyesírás.** — **Szótár.** (A szótári rész száztizenegy lapra terjed).

Ára egész vászonkötésben ... .. 3 korona.

MAGYAR NYELVÉSZET

Irta **SIMONYI ZSIGMOND.** — Középiskolák legfelső osztályainak és tanítóképző intézeteknek. — Ára 1 korona.

AZ ÚJ HELYESÍRÁS

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1903. március 14-én 862. sz. alatt kelt rendeletével kiadott magyar iskolai helyesírás szövege és magyarázata, bővített szójegyzékkel.

Irta **SIMONYI ZSIGMOND.**

(Egyetlen magyarázatos kiadás, mely a helyesírási szabályoknak hiteles, hivatalos szövegét teljesen magában foglalja. Bő magyarázataival egyszersmind vezérkönyvül szolgál az Iskolai helyesírás című füzethez.)

Ára vászonborítékban ... .. 1 korona 50 fillér.

Segédkönyvül engedélyezve 2956/903. szám alatt.

ISKOLAI HELYESÍRÁS

Az 1903. márcz. 14-én kelt rend. kiadott iskolai helyesírás bővített szövege és rövid magyarázata szójegyzékkel.

Közép- és polgári iskolák és tanítóképzők használatára
írta **SIMONYI ZSIGMOND.**

Ára 50 fillér.

*

Ára 50 fillér.

